

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Marija Lisec

Projekt Razveselimo starejše

Magistrsko delo

Ljubljana, 2018

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Marija Lisec

Projekt Razveselimo starejše

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo s starimi ljudmi

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana, 2018

Za sodelovanje v projektu Razveselimo starejše se iskreno zahvaljujem učencem Osnovne šole Muta in stanovalcem Doma Hmelina Radlje ob Dravi.

Prav tako se zahvaljujem mag. Marjani Kamnik, univerzitetni diplomirani socialni delavki, takrat zaposleni v Koroškem domu starostnikov Črneče Dravograd, s katero sem prvič stopila v stik pred dvaindvajsetimi leti. Je oseba, ki mi je dala navdih za sodelovanje otrok v domovih za starejše. Otrokom, ki so obiskali dom, je vedno namenila posebno pozornost in jim izrekla čudovite pohvale. Spremljala jih je z občutkom, vedrino in navdihom, ko so vsako leto nabrali prve zvončke in jih izročili stanovalcem doma. Tako sva skupaj začutili lepote otroške svežine, ki so jo otroci vedno znova prinesli v dom in zapolnili praznino ljudi v domu.

Zahvaljujem se ravnateljici Osnovne šole Muta Aniti Ambrož za pomoč pri nastajanju magistrskega dela, za spodbude in zaupanje pri delu ter za sodelovanje v različnih oblikah medgeneracijskega druženja.

Zahvaljujem se Iris Kurnik, diplomirani delovni terapevtki v domu Hmelina Radlje ob Dravi, za izbor starih ljudi, ki so bili pripravljeni na aktivno sodelovanje v moji raziskavi.

Za pomoč pri nastajanju magistrskega dela se zahvaljujem tudi mentorju doc. dr. Milku Poštraku.

Posebna zahvala velja moji družini za podporo in spodbudo pri delu ter vsem neimenovanim drugim, ki so mi bili zgled na področju prostovoljnega dela.

Ni ga človeka, ki bi si lahko kakovostno starost zagotovil sam, in ni ga človeka, ki ne bi pripomogel h kakovostnemu staranju drugih ljudi. S pomočjo, s katero ljudje pomagajo h kakovostni starosti drugih ljudi, se največ naučijo za staranje njih samih (Ramovš, 2003).

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Marija Lisec

Naslov naloge: Projekt Razveselimo starejše

Kraj: Radlje ob Dravi

Leto: 2018

Št. strani: 96

Št. virov: 31

Št. prilog: 5

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Projekt Razveselimo starejše

Povzetek magistrskega dela

Področje, ki ga obravnavam v magistrskem delu, zajema medgeneracijsko sodelovanje učencev Osnovne šole Muta s stanovalci Doma Hmelina Radlje ob Dravi v različnih dejavnostih. Stari ljudje na mlajše prenašajo znanje in izkušnje iz svojega življenja ter jih seznanjajo z veselimi dogodki, s katerimi se srečujejo v domu. Učenci pa jim prevzamejo s svojo otroško energijo in smehom ter so jim v pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom. Sodelovanje otrok v različnih delavnicah je popestrilo prijetna druženja v domu, ki se jih bosta obe generaciji še dolgo spominjali.

Pomembno je, kako se pripravimo in kakšen odnos imamo do tretjega življenjskega obdobja. Druženje mlajše generacije s starejšo prinaša obogatene medsebojne odnose, kar prispeva h kakovostni starosti.

V medsebojnih oblikah sodelovanja je veliko ustvarjalnosti, pozitivne energije in volje. Stari ljudje imajo možnost, da v različnih skupinah, kjer se medgeneracijsko povezujejo, pokažejo svojo ustvarjalnost in identiteto ter tako na mlajše prenašajo izkušnje in znanje, ki so ga pridobili v svojem življenju.

V magistrskem delu je posebna pozornost namenjena zavedanju, da je pomemben spoštljiv odnos do starejše populacije, ki se ga je treba učiti že v zgodnjem obdobju odraščanja.

Kljub pestrim programom v domu in oblikam medgeneracijskega sodelovanja se stari ljudje v domovih velikokrat počutijo osamljene, velikokrat pogrešajo obiske svojih odraslih otrok in vnukov. Projekt Razveselimo starejše spodbuja mlade generacije k prostovoljstvu ter hkrati spodbuja različne oblike solidarnosti in sožitja med generacijami.

Ključne besede: medgeneracijsko sodelovanje, stari, institucionalno varstvo, medgeneracijsko sožitje, Dom Hmelina Radlje ob Dravi.

Project Let's bring joy to the elderly

Masters Thesis Abstract

My master's degree thesis deals with the area of the intergenerational solidarity of students at OŠ Muta in various activities together with the residents of retirement home Hmelina Radlje ob Dravi. The elderly pass on to the younger generations the knowledge and their life experiences and also the joyful events that occur in the retirement home. In return students give them the energy, laughter and help with walking or using the wheelchair. The collaboration of students in various workshops have made all the gatherings in the home more pleasant so that both generations will remember them for a long time.

It is important that we are well prepared and we have a good attitude towards the mature age. Socialising among generations brings enriched mutual relationships and all this influences the quality of aging.

There is a lot of creativity, positive energy and good will in mutual forms of collaboration. The elderly have the opportunity to show their creativity and identity in various groups and this way they can transfer their life experiences and knowledge.

Special attention in my thesis is based on the awareness to have a respectable attitude towards elderly and this has to be learnt in the very early age of life.

Despite very interesting activities in the home and all the various forms of intergenerational solidarity the elderly people often feel lonely, they miss their family and loved ones. The Project Bring joy to the elderly encourages younger generations to volunteer and encourages different forms of solidarity and cohabitation among generations.

Keywords: intergenerational cooperation, elderly, nursing home, intergenerational relations, Home Hmelina Radlje ob Dravi.

KAZALO VSEBINE

1	TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1	Starost.....	1
1.1.1	Staranje	2
1.1.2	Demografske spremembe	4
1.2	Čustva in čustvovanja starih ljudi	6
1.2.1	Osamljenost.....	7
1.2.2	Staranje v družini	8
1.2.3	Varovanje identitete starega človeka	10
1.3	Načela socialnega dela	10
1.3.1	Partnerstvo	11
1.3.2	Perspektiva moči	11
1.3.3	Zagovorništvo	12
1.3.4	Antidiskriminacijska usmeritev	13
1.3.5	Skupine za samopomoč	13
1.3.6	Socialne mreže	14
1.3.7	Skupnostna skrb.....	15
1.4	Institucionalno varstvo starejših	15
1.4.1	Institucije za stare kot totalne ustanove	17
1.5	Medgeneracijska solidarnost v družini.....	19
1.5.1	Medgeneracijsko sožitje in solidarnost	20
1.6	Vrednote.....	22
1.6.1	Pomen vrednot v življenju.....	23
1.6.2	Različne vrednote med generacijami.....	24
1.7	Projekt Razveselimo starejše	25
1.7.1	Cilji projekta Razveselimo starejše	28
1.7.2	Delavnica ličkanja koruze in peke potice	29
1.7.3	Medgeneracijsko sodelovanje na oddelku za dementne osebe.....	30
1.7.4	Pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom	33
2	OPREDELITEV PROBLEMA.....	36
3	METODOLOGIJA	37
3.1	Vrsta raziskave.....	37
3.2	Raziskovalni instrument	37
3.3	Populacija in vzorec	37
3.4	Zbiranje podatkov.....	39
3.5	Obdelava empiričnih podatkov	39
4	REZULTATI IN RAZPRAVA	41
4.1	Intervjuji z učenci.....	41
4.1.1	Vprašanje: Od koga si slišal/-a za interesno dejavnost Razveselimo starejše?	41
4.1.2	Vprašanje: Zakaj si se odločil/-a za interesno dejavnost Razveselimo starejše?	42
4.1.3	Vprašanje: Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?	44
4.1.4	Vprašanje: Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?.....	45
4.1.5	Vprašanje: Kaj menijo o tem, da obiskuješ interesno dejavnost Razveselimo starejše, tvoji starši?.....	46
4.1.6	Vprašanje: Kateri dogodek, ki ti ga je zaupala starejša oseba v domu, ti je ostal najbolj v spominu?	47

4.1.7	Vprašanje: Na kateri način pomagaš starejšim ljudem v domu?.....	49
4.1.8	Vprašanje: Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj s stanovalci doma, vam je ostal najbolj v spominu?	50
4.1.9	Vprašanje: Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?.....	51
4.1.10	Vprašanje: Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?.....	52
4.2	Intervjuji s stanovalci in stanovalkami doma.....	54
4.2.1	Vprašanje: Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?	54
4.2.2	Vprašanje: Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?	55
4.2.3	Vprašanje: Kaj vam ni bilo všeč?	56
4.2.4	Vprašanje: Kaj bi vi spremenili?.....	56
4.2.5	Vprašanje: Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?	57
4.2.6	Vprašanje: Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?	58
5	SKLEPI	62
6	PREDLOGI	64
7	LITERATURA	66
7.1	Knjižni viri	66
7.2	Internetni viri.....	68
8	PRILOGE.....	69

KAZALO SLIK

Slika 1.1: Nepozabni trenutki medgeneracijskega sodelovanja.....	25
Slika 1.2: Medsebojni pogovori in nepozabni trenutki.....	26
Slika 1.3: Ličkanje koruze v Domu Hmelina	29
Slika 1.4: Priprava in peka potice ob pomembnih praznikih	30
Slika 1.5: Skupno ustvarjanje in zanimivi pogovori.....	31
Slika 1.6: Barvanje jajčk ob velikonočnih praznikih	32
Slika 1.7: Izdelovanje pustne maske iz papirja	32
Slika 1.8: Nudenje pomoči na sprehodu.....	34
Slika 1.9: »Vsi na nogah«.....	35

KAZALO PRILOG

Priloga A: Soglasje staršev o uporabi osebnih podatkov otrok.....	69
Priloga B: Intervjuji z učenci	70
Priloga C: Intervjuji s stanovalci.....	85
Priloga D: Vprašalnik za učence.....	95
Priloga E: Vprašalnik za stanovalce	96

1 TEORETIČNI UVOD

Živimo v času, ko pravzaprav hitimo drug mimo drugega. Velikokrat se ljudje počutijo osamljene, čeprav so zdravi in imajo na razpolago veliko stvari. Po drugi strani pa nas kljub temu presenetijo mladostniki, ki imajo še vedno posluš za delo s starimi ljudmi. Vedno znova me ganejo različni projekti, v katerih se mladi povezujejo v medgeneracijsko sodelovanje, kot na primer različni tabori, znotraj katerih so dva dni ali več preživeli skupaj s starimi ljudmi. Ko pogledam utrinke njihovega skupnega druženja in vidim njihove vesele obraze, se vedno znova odločim za nadaljnjo pot in delo na področju medgeneracijskega sodelovanja. Mlade generacije prinašajo v dom za starejše ljudi novo življenje in vir energije stanovalcem doma.

Projekt Razveselimo starejše spodbuja mlade generacije k prostovoljstvu, širjenju socialnih mrež, spodbujanju solidarnosti in sožitja med generacijami.

»Starosti se bojimo, nočemo se postarati. Mar ni podaljševanje starosti dosežek civilizacije, v kateri živimo, kateri del smo? Namesto da bi se starosti veselili, se je bojimo, in to veliko bolj kot ozonske luknje in segrevanja planeta. Bojimo se tudi starih ljudi. Starostno fobijo je treba preseči, spoznati, da je starost pomemben del našega življenja.« (Flaker, 2012, str. 221).

Mali (2002) navaja, da je osamljenost pojav, vezan tako na družbo kot na posameznika. Je del posameznika in vpliva na njegovo osebnost, ker človek zaradi izoliranosti in družbe ne more podeliti tega čustva z drugimi ljudmi, ter je čustvo, povezano z družbo, ker je posamezen del družbe, a hkrati zaradi osamljenosti izoliran od nje.

1.1 Starost

S starostjo opredelimo leta od rojstva do smrti. Ne moremo je neposredno povezati s spremembami, ki se dogajajo vsakemu posamezniku. Starostnike pojmuje kot heterogeno skupino posameznikov, v kateri so individualne razlike pravilo, saj se ljudje ne staramo na enak način. Z vidika integralne antropologije prehodi vsak človek v življenju tri obdobja: mladost, srednja leta in starost (Ramovš, 2003).

Ko govorimo o starosti posameznika, imamo v mislih njegovo kronološko starost. Ljudje pa se pogosto ne počutimo stare toliko, kolikor imamo let. Funkcionalna starost je odraz biološke, psihofizične in socialne starosti posameznika (Milošević Arnold, 2003).

Mali (2002) navaja, da lahko izjavo nekoga, ki pravi, da je star, v današnjem času razumemo na različne načine. Lahko je posledica njegovega notranjega, subjektivnega občutenja, ki je tudi podvrženo vplivu družbe, ali pa je odziv na družbeno pogojene reakcije, ki določajo, kdaj je človek star.

Pomembno je, da razlikujemo med kronološko, biološko in doživljajsko starost. Za kronološko starost je značilno, da je pogosto v korist družbi in ne posamezniku. Tako družba predpisuje, da se ob določeni starosti ljudje upokojijo ali da so ob določeni starosti ljudje sprejeti v institucije za stare. Pri funkcionalni starosti, ki zajema biološko, psihično in socialno starost, pa poudarjamo, da je človek star toliko, kot se počuti starega. Funkcionalna starost je zato odločilnega pomena za življenje slehernega posameznika. Tretja vrsta starosti je doživljajska starost, ki prav tako pomembno vpliva na osebnost posameznika.

Ker sodobne družbe pojmujejo čas v glavnem neosebno, kronološko, ljudje pogosto doživljajo starost zgolj kot kronološko stanje, ki se konča s smrtjo. V resnici pa je starost tudi čas izvernih osebnih možnosti, ugodnih priložnosti za osebno in družbeno nenadomestljiva človeška dogajanja, ki jih je mogoče doživeti le v starosti.

1.1.1 Staranje

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 1) ugotavljata, da se zaradi podaljševanja življenjske dobe in zmanjševanja natalitete celotno prebivalstvo na nacionalni ravni stara. To prinaša pomembne družbene posledice na individualni ravni, na ravni družine in skupnosti ter na ravni države, zato prepogosto o staranju prebivalstva govorimo z nekoliko negativnim prizvokom. Dejstvo je, da je staranje prebivalstva pomemben pojav družbe, saj se v veliki meri povezuje z njenim zdravstvenim napredkom in kakovostnejšim življenjem, ki zmanjšujeta umrljivost posameznikov in podaljšujeta življenjsko dobo.

O staranju prebivalstva lahko v grobem govorimo o dveh vidikih. Prvi se navezuje na demografski vidik staranja prebivalstva neke nacionalne države, drugi

pa na posameznika ter na kronološke procese staranja, biološke in sociopsihološke spremembe staranja na individualni ravni.

Tudi Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 12) navajata, da je staranje posameznika proces, ki se začne že ob rojstvu. Staranje na individualni ravni je torej kronološki in tudi fiziološki proces, ki mu je podvržen vsak posameznik od rojstva do smrti. Označuje spremembe, ki se dogajajo v organizmu v celotnem življenju, pri čemer v mladosti temu procesu rečemo razvoj oziroma odraščanje (Hooyman in Kiyak, 2002).

Staranje je proces, v katerem stvari in živa bitja postajajo starejše, kar večinoma pomeni, da so bolj obrabljene in bliže svojemu koncu, lahko pa pomeni, da pridobivajo svojo vrednost. Pri človeku razlikujemo trojno staranje: kronološko, ki ga kaže koledarska starost, funkcionalno, ki se kaže v slabitvi osebnih sposobnosti, in doživljajsko, ki je posameznikovo subjektivno doživljanje starosti (Ramovš, 2014).

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 15) navajata, da lahko staranje prebivalstva opredelimo tudi kot obdobje v življenjskem poteku oziroma življenjskem ciklu. Običajno ga obravnavamo kot sosledje faz od otroštva do starosti (Victor, 2005, str. 7).

Staranje moramo razumeti znotraj konteksta, v katerem se pojavlja. Človeški razvoj je namreč rezultat več vzajemno delujočih razvojnih dejavnikov ali sil (Cavanaugh in Withbourne, 1997). To so:

- biološki dejavniki: genetski in fiziološki dejavniki ter dejavniki, povezani z zdravjem (npr. nastanek gub, menopavza ali spremembe v notranjih organih);
- psihološki dejavniki: notranji dejavniki, kot je percepcija, kognitivni, čustveni ali osebnostni dejavniki (npr. individualne značilnosti, ki jih opazimo pri ljudeh);
- družbenokulturni dejavniki: medosebni, družbeni, kulturni in etnični dejavniki
- (ti dejavniki vplivajo na raznovrstnost in omrežje ljudi, s katerimi smo v interakciji, ter na strukturo in delovanje družbe;
- dejavniki življenjskega cikla: odsevajo razlike v načinu, kako isti dogodek ali preplet bioloških, psiholoških in družbenokulturnih dejavnikov vpliva na ljudi na različnih točkah v življenju. Dejavniki življenjskega cikla so tisti kontekst,

znotraj katerega opazujemo razvojne spremembe odraslih in procese staranja.

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 7) navajajo, da se v statistiki najpogosteje uporabljajo naslednje kronološke starostne meje:

- 1–14 let – mladi;
- 15–64 let – odrasli;
- 65 let in več let – stari.

Zaradi staranja prebivalstva se vse bolj dodaja še skupina starih oziroma zelo starih ljudi, to je starih 80 let in več. Zavedati se moramo, da so meje postavljene dogovorno in so se v preteklosti že spreminjale.

Staranje prebivalstva je proces, v katerem se starostna sestava populacije spreminja na tak način, da se povečuje delež starih ljudi. Kadar se starostna sestava prebivalstva spreminja tako, da se povečuje delež mladih, govorimo o pomlajevanju populacije.

1.1.2 Demografske spremembe

»V Sloveniji se soočamo z intenzivnim staranjem prebivalstva. Delež starejših od 65 let v zadnjih desetih letih tako počasi narašča, in sicer od 12,9 % v letu 1997 na 15,9 % v letu 2007 in 17,1 % v letu 2013. Čeprav je v Sloveniji ta delež sicer pod evropskim povprečjem, pa napovedi kažejo na intenzivnejše staranje v prihodnosti.« (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015, str. 8)

Statistični podatki kažejo, da je rojstev v Sloveniji vse manj, medtem ko se življenjska doba daljša. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se je življenjska doba v zadnjih 50 letih pri nas povečala za več kot 10 let, v naslednjih 50 letih pa naj bi se povečala še za dodatnih 7 ali 8. Leta 2015 so ljudje, stari 65 let ali več, predstavljali 17,9 % prebivalstva, medtem ko naj bi bila leta 2057 skoraj tretjina prebivalcev Slovenije v tej starostni skupini (Statistični urad RS, 2015).

Razlog za staranje prebivalstva, torej za večanje deleža starih ljudi glede na druge starostne skupine, je v zmanjšani stopnji umrljivosti in rodnosti prebivalstva. Govorimo o tako imenovanem demografskem prehodu. V bistvu staranje prebivalstva sproži zniževanje rodnosti – staranje od spodaj, število mladih se zmanjšuje. Ko se rodnost ustali na nizki ravni, postane pomemben dejavnik

staranja prebivalstva tudi podaljševanje pričakovanega trajanja življenja zaradi zniževanja umrljivosti. Tretji pomemben dejavnik staranja prebivalstva pa predstavljajo selitve. Običajno se mladi selijo zaradi šolanja, službe ali partnerja, medtem ko se starejši od 65 selijo redko (Hlebec, Kavčič in Počrvina, 2013, str. 8).

Mali in Negode (2009, str. 216–217) navajata, da demografski podatki Evropske unije in tudi Slovenije kažejo, da se število prebivalstva, starejšega od 65 let, povečuje. Slovenija ima okoli 16,5 % starih ljudi, zato je v tem pogledu na isti ravni kot druge članice Evropske unije. Podaljševanje življenjske dobe je eden izmed največjih dosežkov človeštva, ki ga v zgodovini obstoja človeštva še nismo bili deležni. Ljudje živimo dlje, naša življenjska doba se podaljšuje in prav na ta dosežek bi morali biti še posebej ponosni. Pa vendar ni tako. Staranje prebivalstva pogosto označujemo kot problem, ki prežema vse sfere sodobnega človeštva, in terjamo od držav, da problem reši.

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 10) navajata, da je intenzivnost demografskih sprememb postavila starejšo populacijo in naš odnos do nje tako v raziskovalno kot v politično ospredje. Na nacionalni ravni demografske spremembe vplivajo na strukturna razmerja med starostnimi skupinami, kar ima pomembne posledice na trgu delovne sile (zmanjševanje delovno aktivnega prebivalstva in večanje deleža delovno neaktivnega prebivalstva) in posledično vpliva na številne sisteme, na primer na pokojninske sisteme in njihovo vzdržnost, na potrebe po prilagoditvi zdravstvenih sistemov in sistemov socialne varnosti ter na številne druge družbene sisteme (posredno ali neposredno). Prehajamo v tako imenovano dolgoživo družbo, kjer so razmerja med starostnimi skupinami drugačna kot doslej, kar vpliva tudi na odnose med posameznimi skupinami oziroma na vprašanje medgeneracijske solidarnosti kot vrednote.

Mali in Milošević Arnold (2007, str. 23) navajata Granda, ki meni, da ima v starosti 80 let težje oblike demence že petina prebivalstva, po ocenah pa v Sloveniji za demenco trpi okoli 25.000 oseb.

Prav tako Mali in Milošević Arnold (2007, str. 22) ugotavljata, da lahko po ocenah nekaterih demografov po letu 2025 pričakujemo že četrtno Slovencev, starejših od 65 let. Ne glede na to pa je bila demenca pri nas dolgo zamolčan pojav – šele zadnjih nekaj let se o njej več piše in govori ter se širi krog strokovnjakov, ki se z njo ukvarjajo.

1.2 Čustva in čustvovanja starih ljudi

Družbe predpisujejo primerno čustvovanje in izražanje čustev tudi svojim najstarejšim članom, kar je oblika družbenega nadzora nad vsebino in načini izražanja čustvovanja starih ljudi. Ti si pogosto prizadevajo vzbuditi družbeno pričakovano čustvo, torej čustvo, za katerega menijo, da ga morejo občutiti (Mali, 2002).

Mali (2008, str. 183–184) navaja, da je lahko izražanje čustev eden izmed načinov za izražanje nadzora nad lastnim življenjem, kar smo pri stanovalcih v raziskavah zgodovine domov za stare v Sloveniji in delu z dementnimi osebami opazili kot nenehno pritoževanje nad življenjem v domu in načinom oskrbe ter kot uporniško vedenje ali kršenje hišnega reda. Vendar pri izražanju čustev ne gre zgolj za negativna čustva (jeza, agresija, žalost), temveč tudi za pozitivna, kar smo opazili kot izražanje zadovoljstva z življenjem v domu, nasmeh na obrazu, topel in prijazen sprejem ter pripravljenost za sodelovanje v raziskavi.

Mali (2002) navaja, da stari ljudje do preteklih dogodkov izražajo različna čustva, med najpogostejšimi sta obžalovanje in jeza. Zato mladi menijo, da znajo stari ljudje govoriti le o preteklosti, da so tipično nostalgični. Pogosto jim kot tipično lastnost pripisujejo tudi zmedenost, po kateri se razlikujejo od mladih (Giarehi, 1997, str. 30). Zmedenost in občutljivost sta značilni za določeno skupino starejših ljudi (tiste z Alzheimerjevo boleznijo in drugimi oblikami demence), česar pa seveda ne moremo posplošiti na vse stare ljudi.

Mali (2002) prav tako ugotavlja, da niso vsa čustva v starejših letih izrazito neprijetna. Posebej v stiku z vnuki lahko stari ljudje doživljajo srečne trenutke, veselje in zadovoljstvo. V okviru številnih institucij, ki so namenjene starim ljudem (univerza za tretje življenjsko obdobje, skupine starih ljudi za samopomoč, društva upokojencev), lahko doživljajo zadovoljstvo, se v njihovem okviru potrjujejo, si dvigujejo samozavest in se osebno krepijo.

Hlebec (2009, str. 237) navaja, da je čustvena opora na področju raziskovanja socialne opore najpogosteje proučevana in označena kot ena izmed najodločilnejših vrst opore, saj olajšuje spopadanje s stresnimi dejavniki in spodbuja dobro počutje v vseh življenjskih dobah (Ryan idr., 2000, str. 146). Čustvena opora je usmerjena v zadovoljevanje čustvenih potreb posameznika, zlasti v njegovih stresnih in kriznih življenjskih situacijah, za izboljšanje

psihološkega počutja in ohranjanje odnosne harmonije. Izrazi bližine, empatije in zaupnosti vzbujajo v prejemniku opore občutek lastne vrednosti in intimne povezanosti z drugimi.

Čustvena opora je zelo pomembna tudi za stare ljudi. Čustvena pomoč, ki so je deležni, se neločljivo povezuje z uspešnim staranjem in pozitivnim afektivnim profilom, v katerem so depresivni simptomi in negativni afekti minimalni, pozitivni afekti in zadovoljstvo z življenjem pa visoki (Isaacowitz in Seligman, 2003).

Čustveno oporo starim ljudem v Sloveniji nudijo, kot kažejo dostopni kvantitativni podatki, predvsem partner oziroma partnerica in otroci (Kogovšek idr., 2003).

1.2.1 Osamljenost

Ramovš (2003) navaja, da je potreba po osebem medčloveškem odnosu pri današnjih starih ljudeh med najmanj zadovoljenimi, zato je osamljenost ena izmed najbolj razširjenih in najhujših stisk.

Mali (2002) navaja, da je človek biološko in psihološko bitje, a tudi socialno, zato težko živi sam. Občutek osamljenosti je v starosti povezan z izgubo bližnjih oseb in redkejšimi socialnimi stiki. Službe ni več, drugih socialnih obveznosti je malo. Vendar pa je treba ob vsem tem poudariti, da osamljenost ni vselej odvisna od pomanjkanja neposrednih stikov z ljudmi. Človek se lahko počuti osamljenega v družbi in se ne čuti osamljenega, če je sam. Neredko naletimo v družbi na posameznike, ki se, obdani s prijatelji in znanci, počutijo grozovito osamljene. In pogosto srečamo prav v domovih za stare ljudi starostnike, ki se ne družijo z drugimi starostniki v domu, pa zato niso prav nič osamljeni. Osamljenost je tako treba razumeti tudi kot subjektiven fenomen.

Mali (2002) prav tako ugotavlja, da je lahko bolezen razlog za osamljenost (npr. naglušnost, nepokretnost), saj zmanjšuje socialne stike. Raziskava, izvedena v ZDA, je pokazala, da ima starost pomemben vpliv na občutje osamljenosti, česar pa ne moremo trditi za pojav bolezni v starosti. Starejši kot so bili vprašani starostniki, pogosteje so navajali, da so osamljeni. S staranjem je osamljenost vplivala na njihovo zdravje, ni pa slabše zdravje povečevalo osamljenosti (Fress, Martin in Poon, 1999, str. 237).

Tudi Flaker (2012, str. 178–181) navaja, da osamljenost izčrpava, uspava. Ko smo osamljeni, imamo občutek, da smo sami proti vsem, da ne moremo narediti tistega, kar bi radi, s čimer bi stvari spremenili na boljše zase in za druge.

Osamljenost kot stisko najbolj doživljajo tisti, ki živijo na družbenem robu ali pa so celo iz družbe izrinjeni. To so bolni, stari, nepokretni itd. Ti so večkratno izločeni, izolirani. Najprej so avtomizirani. Nadalje jih ločuje od drugih njihova nalepka, stigma, ki jih potiska v manjvredne vloge in izloča iz družbenih oziroma družabnih izmenjav. Potiska jih v slabši materialni položaj, celo v revščino. Nato pomanjkanje onemogoča stike, saj revni nimajo ne denarja ne drugih pripomočkov, da bi navezovali stike in jih vzdrževali. Potem jih od drugih ločujejo tudi službe, ki zanje skrbijo. Ali pa so od drugih ločeni celo tako, da živijo v posebnih ustanovah. V ustanovah, kakršni sta bolnišnica in zapor, živiš v vzporedni realnosti. Pogosto izgubiš prijatelje.

Ker tradicionalne socialne mreže za povezovanje generacij, kakovostno staranje in oskrbo v onemoglosti ne zmorejo več opravljati teh bistvenih nalog v skupnosti, nove socialne mreže pa še niso dovolj razvite, so mnogi stari ljudje osamljeni in izločeni na robove socialnih mrež. Osamljenost v starosti je ena izmed hujših psihosocialnih nesreč za človeka, doživlja jo kot hudo krivico (Inštitut Antona Trstenjaka).

1.2.2 Staranje v družini

Ramovš (2017, str. 194) navaja, da mora v vsakem obdobju življenja človek poskrbeti, da je intenzivno osebno povezan vsaj z enim pozitivno usmerjenim človekom iz vsakega rodu: z enim mladim, enim srednjih let in enim starim.

Biti osebno povezan pomeni, da se z njim vsaj eno uro tedensko pogovarja o njihovih osebnih izkušnjah in o njunem doživljanju, torej ne samo o splošnih, intelektualnih, delovnih ali drugih brezosebnih vsebinah.

Pozitivna usmerjenost v odnosu pa pomeni, da je pri komuniciranju pet prijetnih, spodbudnih ali pozitivnih vsebin na eno negativno, ki ne sme biti med prvimi.

Čačinovič - Vogrinčič (2000, str. 287–288) navaja, da se vsaka družina sooči s starostjo in staranjem ter da vsaka družina to opravi na svoj edinstveni način. V večini družin to ni »delovna tema«, kot bi rekli v socialnem delu. Potrebujemo novo

razumevanje, dogovarjanje in skupno iskanje dobrih sprememb, vendar se ne organiziramo tako, da bi zmogli več razvidnosti in nove, drugačne odgovornosti. Prej bi rekli, da mladi in stari, pa oni vmes, »zdrsne« v starost ali soočanje z njo.

Tri pomembne družinske teme pomagajo, da ubesedimo staranje, da bi bolje razumeli, da bi se lahko bolje dogovorili. Prva je nerazrešljiva drama ločitve med starši in otroki (s prisodobno rečeno popkavnice), ki nas povezuje iz roda v rod (Stierlin, 1978). Starega človeka v družini povabimo, naj nam pove nekaj o svojem življenju, o ljudeh, ki jih je poznal, o svetu, v katerem je živel. Tako v družino prinese pomembno dimenzijo, ko skupno sedanost poveže s preteklostjo, da bi jo lahko vzeli s seboj v prihodnost. V družini sta pomembna dialog in sodelovanje, kjer se bomo lahko razumeli, sporazumeli, dogovorili. Dialog bo prispeval k temu, da bolje razumemo tako sami sebe kot starega človeka, ki živi z nami s svojo preteklostjo »tukaj in zdaj«.

Druga tema je ohranitev generacijskih razlik v konceptu (Litz, 1971). Ohranitev generacijskih razlik pomeni, da starši v zadovoljevanju svojih potreb ne smejo postati odvisni od svojih otrok. Ohranitev generacijskih razlik obvaruje otroka pred tem, da bi moral prevzeti vloga razbremenjevalca v družinskih konfliktih.

Tretja tema je tema družine kot delovne skupine (Bion, 1983). V družinski delovni skupini ima svoj prispevek tudi tisti član, ki potrebuje pomoč. Njegov delež v skupnih ciljih pomembno prispeva k dobremu občutku lastne vrednosti in ohrani učinkovitost »osebne niše« (Willi, 1999).

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 12) navajata, da so medgeneracijski odnosi vse pomembnejši del vsakdanjega življenja in tudi pomemben vir opore znotraj družin (Švab, 2001, str. 173).

Podaljševanje življenjske dobe hkrati spreminja skrbstvene vzorce družine. Podaljšuje se namreč obdobje skrbi za ostarele člane družine, kar težko primerjamo s preteklostjo, ko je precej manjši delež ljudi doživel visoko starost. Hkrati pa se dogaja tudi obratno, skrbstvena vloga starih staršev postaja vse bolj raznolika, saj starši postajajo stari starši ob različnih starostih, torej v različnih obdobjih v življenju (Švab, 2001, str. 174).

1.2.3 Varovanje identitete starega človeka

Čačinovič - Vogrinčič (2000, str. 55–56) navaja, da je pomembna naloga družine, da varuje identiteto člana z demenco. Družinski člani najbolj vedo, kdo je človek bil, kaj je imel rad, kaj je doživel, kaj je znal in zmogel, kaj smo doživeli z njim, česa se je znal veseliti. Pomembno je, da ga vidimo z njegovo življenjsko zgodovino in da to sporočamo drugim, da vidimo človeka, kot je bil, in to dodamo temu, kar ve in zmore zdaj.

Družina varuje človekov socialni jaz, spomin o tem, kdo je bil, kaj je delal, v kakšnem času je živel, kakšen poklic je opravljal. Družina ve, kaj je imel rad, kako se je oblačil, kaj je najrajši jedel. Družina varuje skupna čustva, doživetja, dogodke, spomine, skupne zgodbe, šale.

Ko varujemo njegovo osebno identiteto, upočasnjujemo njegov propad in ga držimo pri življenju, ker se ga vedno znova dotikamo. Če smo ob njem, ostaja del naše skupne socialne mreže.

Mali (2011, str. 120) pojasnjuje, da identiteta omogoča poznavanje sebe, svojih čustev, svoje preteklosti in svoje sedanjosti. Vsak posameznik oblikuje osebno identiteto. Kitwood (v Mali, 2011, str. 84) predstavi koncept ohranjanja identitete kot osnovni način za povezovanje posameznikove preteklosti in priložnost za vzpostavljanje empatičnega odnosa s posameznikom v sedanjosti. Dementne osebe se svoje identitete ne zavedajo v celoti, temveč po delih, v presledkih in pogosto nepovezano. Svojci jim lahko pomagajo pri zavedanju lastne identitete z ustreznimi predmeti, fotografijami in osebnimi predmeti. Skupne dejavnosti, kot so petje pesmi, pripovedovanje zgodb, izleti in podobno, povežejo osebo z demenco in njihove svojce ter prispevajo k ohranjanju identitete vseh.

1.3 Načela socialnega dela

Mali (2012) navaja, da je pri konceptih socialnega dela s starimi ljudmi v ospredju holistično razumevanje človeka in njegovih potreb, s poudarkom na uveljavljanju uporabnika kot partnerja v procesu pomoči, da bi bila v ospredju njegova pravica do izbire različnih vrst pomoči. Med njimi našteva: partnerstvo, perspektivo moči, zagovorništvu, antidiskriminacijsko usmerjenost, skupine starih ljudi za samopomoč, socialne mreže in skupnostno oskrbo.

1.3.1 Partnerstvo

Mali (2008, str. 70–71) poudarja, da je model radikalnega socialnega dela uveljavil načelo partnerstva med socialnim delavcem in skupinami uporabnikov (v okviru tega modela je šlo za množice prikrajšanih ljudi), sistemsko-ekološki model, ki mu je sledil, pa je poudaril partnerstvo med posameznim uporabnikom in socialnim delavcem po paradigmi uporabnika (Flaker idr., 2004, str. 14).

Mali (2008, str. 71) prav tako navaja, da partnerski odnos v socialnem delu pomeni, da uporabnik in socialni delavec enakopravno sodelujeta pri definiranju in reševanju problema, da strokovnjak verjame v sposobnost uporabnika za uspešno rešitev težave, v njegovo kompetentnost za prevzem odgovornosti in nadzora nad svojim življenjem. Strokovnjak verjame, da lahko uporabnik uspešno opravlja svoje najpomembnejše družbene vloge. Prepričan je o njegovi zmožnosti spreminjanja neučinkovitih vedenjskih vzorcev. Skupaj gradita medsebojno zaupanje, kooperativen odnos v skladu z udejanjanjem načela participacije, pri čemer strokovnjak dosledno upošteva pravice uporabnika in mu pomaga pri njihovem uveljavljanju. V takem odnosu uporabnik pridobiva moč, ima možnost izbire in vse večji nadzor nad lastnim življenjem.

1.3.2 Perspektiva moči

Mali (2008, str. 72–73) ugotavlja, da perspektiva moči zahteva od socialnega delavca, da vidi uporabnike na drugačen način, kar povzroči premik od usmeritve na posameznikov problem k iskanju novih možnosti in priložnosti. V travmi, bolečini, težavah lahko vidimo tudi zametke upanja in možnih sprememb. Perspektiva moči ponuja preprosto formulo – mobiliziraj uporabnikove moči (nadarjenost, znanje, sposobnosti, vire), da bi z njimi dosegel svoje cilje in vizije ter tako imel kakovostnejše življenje, ki bo v skladu z njegovim konceptom kakovosti.

Mali (2013) prav tako ugotavlja, da je v sodobnem socialnem delu perspektiva moči paradigmatični premik, saj nas usmeri k iskanju virov in moči uporabnikov. Na področju socialnega dela s starimi ljudmi je eden izmed temeljnih konceptov. Perspektiva moči zahteva od socialne delavke, da vidi uporabnike na drugačen način, to pa povzroči premik od usmeritve na posameznikov problem k iskanju

novih možnosti in priložnosti. Zaradi poznavanja družbene konstrukcije starejšega obdobja življenja lahko socialne delavke in delavci prepoznajo različne stiske, s katerimi se srečujejo stari ljudje v sodobni družbi. Tudi različni programi in organizacije za stare ljudi temeljijo na definiranju teh problemov. Njihovi strokovnjaki z diagnosticiranjem problemov starih ljudi izvajajo ukrepe, ki zmanjšujejo njihove probleme. Poslanstvo socialnega dela s starimi ljudmi je drugačno. Ravnanje socialnih delavk in delavcev presega zgolj identificiranja problemov. Je v pomoč in podporo staremu človeku, da iz svojih bogatih življenjskih izkušenj črpa moč za premagovanje težav v sedanosti. V ospredju je star človek, njegove sposobnosti in zmožnosti, ne pa zgolj problemi.

1.3.3 Zagovorništvo

Mali (2008, str. 73) ugotavlja, da je zagovorništvo najpogosteje opredeljeno kot dejavnost, ki vključuje osebe ali skupine, ki se zavzemajo za uresničevanje svojih potreb in želja ali za skupen cilj pri vplivnih osebah, da bi dobili dostop do storitev, ki jih potrebujejo. Namen zagovorništva je, da poveča občutek moči za posameznika; pomaga mu, da pridobi več samozaupanja, postane asertivnejši, dobi več izbire v svojem življenju, izboljša kakovost življenja in zmanjša izgube, prikrajšanosti ter izključenosti (Zaviršek idr., 2002, str. 80). Zagovorniki poskušajo spremeniti strukture in se v tem razlikujejo od svetovalcev.

Zaviršek idr. (2002, str. 83) kot temeljne naloge zagovorništva naštevajo:

- krepitev uporabnika: informiranje, učenje spretnosti, spremljanje v institucije (na primer v center za socialno delo, na občino, k zdravniku ipd.), iskanje novih možnosti in izbir, pomoč pri uresničevanju pravic iz socialnega varstva, izdelava individualnega načrta za samostojno življenje;
- zavzemanje za uporabniške cilje: ustanovitev stanovanjske skupine, organiziranje službe za osebno asistenco, ustanovitev mobilnega kriznega tima za ljudi s težavami v duševnem zdravju, odstranitev arhitektonskih ovir v lokalni skupnosti ipd.;
- spremembe v širšem okolju: odpravljanje diskriminatorskih praks, spremembe javnega mnenja, spremembe v zakonodaji, nabiranje sredstev za neodvisne zagovornike, vpeljava neposrednega financiranja socialnih storitev ipd.

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 179) poudarjata, da zagovorništvo v socialnem delu pomeni zavzemanje za pravice posameznikov ali skupnosti bodisi z neposredno intervencijo bodisi tako, da se okrepi njihova moč.

1.3.4 Antidiskriminacijska usmeritev

Mali (2008, str. 73–74) ugotavlja, da je praksa socialnega dela usmerjena proti predsodkom, negativnemu odnosu in neustrezni obravnavi ljudi glede na njihove značilnosti, kot so rasa, spol, religija, etnična pripadnost, starost ali kakšna druga.

V 6. členu Ustave socialnih delavk in delavcev Slovenije je izrecno zapisano, da mora biti delo socialne delavke/delavca antidiskriminatorno usmerjeno, kar pomeni:

- da pri svojem delu uporabnikov ne sme izključevati, omejevati ali zapostavljati na podlagi rase, barve kože, spola, narodnostnega ali etničnega porekla, gmotnega in družbenega položaja, življenjskega stila, seksualne, verske ali idejne usmerjenosti, morebitne socialne označenosti, zmanjšanih duševnih oziroma telesnih sposobnosti;
- da zavrne kakršno koli sodelovanje v postopkih, ki niso v skladu z načelom iz zgornje alineje;
- da na kršitve načela iz prve alineje opozarja zlasti svoje koleg(ic)e, vodstvo ustanove, v kateri se to zgodi, po potrebi pa o tem obvesti tudi pristojno in širšo javnost.

1.3.5 Skupine za samopomoč

Mali (2008, str. 75) navaja, da je skupina za samopomoč skupina, v kateri se zberejo ljudje zaradi skupne potrebe ali stiske in ki deluje kot demokratična ali tovariška skupina na temelju energije osnovnega socialnega imunskega vzgiba samopomoči.

Ramovš (2003) predstavlja skupine za samopomoč kot osebno medčloveško povezavo dveh ali največ tridesetih ljudi, ki temelji na samoiniciativi v skupni potrebi, težavi ali stiski. Namen skupin starih ljudi za samopomoč je reševati osebno osamljenost starih ljudi – tako tistih, ki morajo živeti v domovih za stare, kot tistih, ki so osamljeni v svojem domačem okolju (Ramovš, 1992, str. 75).

Pri nas so na področju socialnega varstva najbolj razširjene skupine starih ljudi za samopomoč. Namen skupin starih ljudi za samopomoč je reševati osebno osamljenost starih ljudi in medgeneracijsko nepovezanost. Posebnost teh skupin v slovenskem okolju je v tem, da je pobudnik za njihov nastanek navadno socialna stroka, ne pa stari ljudje sami. Dolgotrajne izkušnje starih ljudi v skupinah za samopomoč bi lahko bile zgled za razvoj skupin za samopomoč oskrbovalcev starejših, ki potrebujejo razbremenitev pri delu. Na področju oskrbe ljudi z demenco že opažamo povečevanje skupin za samopomoč svojcev, ki skrbijo za družinskega člana z demenco (Mali, 2013).

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 179) navajata, da je značilnost skupin za samopomoč, da imajo njihovi člani iste ali podobne potrebe ali probleme ter se srečujejo zaradi medsebojne podpore, izmenjave izkušenj in informacij, ki so se pokazale za koristne pri reševanju problema. Takšne skupine se običajno srečujejo skozi daljše obdobje in brez strokovnjaka.

1.3.6 Socialne mreže

Mali (2008, str. 75–76) ugotavlja, da socialna mreža pomeni povezavo posameznika z drugimi ljudmi v njegovem življenjskem okolju. Pri tem razlikujemo neformalne socialne mreže, ki vključujejo stike z družino, sorodstvom, sosedi in prijatelji, na katere se lahko človek v primeru potrebe opre, in formalne socialne mreže, med katere spadajo vsi formalizirani stiki posameznika z njegovim okoljem.

Staranje vpliva na socialne mreže, hkrati pa tudi socialne mreže vplivajo na proces staranja. Gre za recipročen vpliv med staranjem in socialnimi mrežami, kajti »staranje vpliva na socialne mreže skozi izbiro ljudi, s katerimi se družimo, in na način, kako to počnemo« (Dragoš, 2000, str. 293).

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 179) pojasnjujeta, da je koncept socialnih mrež pri nas že dolgo v celoti osvojen – socialni delavci se zavestno opirajo na obstoječe neformalne mreže uporabnikov, jih dopolnjujejo in podpirajo s formalnimi ter tako zagotavljajo celostne oblike pomoči ljudem v različnih stiskah.

1.3.7 Skupnostna skrb

Skupnostna skrb je kolektivno zasnovana in ima za cilj povečanje kakovosti življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih vrst fleksibilnih mrež pomoči, ki so na voljo različnim potencialnim uporabnikom v njihovem življenjskem okolju. Pri tem je pomembno, da se načrtovalci skupnostne skrbi opirajo na potrebe uporabnikov.

Proces uveljavljanja koncepta skupnostne skrbi je povezan z deinstitutionalizacijo in ustanavljanjem ustreznih služb pomoči v skupnosti, pa tudi stanovanjskih skupin, v katerih ljudje lažje ohranijo identiteto in samostojnost. Program razvoja dejavnosti za potrebe starih ljudi prav tako predvideva največ dejavnosti za to populacijo v njenem bivalnem okolju (Mali, 2008, str. 76).

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 179) navajata, da se je skupnostna miselnost, ki upošteva raznovrstne potrebe ljudi in si prizadeva za razvoj potrebnih oblik dejavnosti za ljudi na lokalni ravni, pri nas prav tako najbolj uveljavila na področju duševnega zdravja. Ta proces je povezan z deinstitutionalizacijo in ustanavljanjem stanovanjskih skupin ali skupnosti, v katerih ljudje lahko ohranjajo in razvijajo svojo identiteto in samostojnost.

1.4 Institucionalno varstvo starejših

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 15) pojasnjujejo, da je institucionalno varstvo starih ljudi namenjeno zadovoljevanju potreb posameznikov, ki si jih ne morejo več zagotavljati individualno. Institucionalno varstvo obsega tako osnovno kot socialno oskrbo.

V Sloveniji se institucionalna pomoč izvaja:

- v domovih za starejše;
- v posebnih socialnovarstvenih zavodih;
- v socialnovarstvenih zavodih za usposabljanje;
- z nadomestnimi oblikami bivanja in oskrbe;
- v oskrbovanih stanovanjih.

Mali (2008, str. 9) ugotavlja, da je življenje ljudi v sodobni družbi nenehno povezano z različnimi institucijami, čeprav se tega niti ne zavedamo.

V institucijah se zadržujemo v različnih obdobjih svojega življenja. Glede na funkcijo posamezne institucije in naš namen povezovanja z njimi v nekatere vstopamo občasno (denimo porodnišnico), druge obiskujemo določeno obdobje (vrtec, šolo). Večji del življenja pa preživimo zunaj teh institucij, v skupnosti, družini in drugih socialnih okoljih. Naše življenje je lahko daljši ali krajši čas vezano na specifične institucije, ki jih zaznamuje poseben način življenja, saj v njih preživljamo dneve na enem mestu, v družbi bolj ali manj istih ljudi, pod eno oblastjo in na podlagi točno določenih pravil življenja. Zadnje življenjsko obdobje starih ljudi je pogosto vezano prav na institucije s tovrstnimi značilnostmi – domove za stare ljudi.

Čeprav obstajajo v svetu poleg domov za stare tudi različne druge oblike pomoči starim ljudem, je za Slovenijo značilna izrazito institucionalna usmeritev.

Mali (2009, str. 95–96) navaja, da je življenje sodobnega človeka nenehno povezano z institucijami, prav zadnje obdobje našega življenja je izrazito institucionalizirano. Za Slovenijo je značilna izrazito institucionalno usmerjena skrb za stare ljudi. Na to ima velik vpliv tradicija institucionalnega varstva, saj so pred drugo svetovno vojno, med vojno in po njej stari ljudje pri nas živeli v ustanovah, podobnih domovom za stare, v hiralnicah, zavetiščih za onemogle, ubožnicah ali domovih za onemogle. Pospešena industrializacija in modernizacija ter razvoj medicine in gerontologije so še dodatno pospešili razvoj institucij za stare ljudi, vsi naštetih dejavniki skupaj pa so prav tako določali odnos do starih ljudi in starosti v družbi.

Področje institucionalnega varstva starih ljudi je v zadnjih dveh desetletjih doživelo spremembe tako na ravni gradnje domov kot v razvoju številnih strok, zastopanih v domovih, in odnosu do stanovalcev, uporabnikov domov.

Tudi Mali (2009, str. 104) navaja, da je vodenje skupin starih ljudi za samopomoč v socialnih delavcih spodbudilo zanimanje za uvajanje prostovoljnega dela, ki je prispevalo k uveljavljanju načel socialne usmerjenosti institucije. Prostovoljno delo ni prispevalo le h krepitvi vloge stanovalcev znotraj institucije, temveč je krepilo in usmerjalo odpiranje institucije zunanjemu svetu ter večalo vplivnost zunanjega sveta na delovanje institucije.

Mali (2008, str. 177–178) poudarja, da življenje v instituciji zahteva kompromise, saj je posameznik le delček velike organizacije. V takem okolju prevladujejo potrebe skupine in interesi organizacije, zato je občutek pravega,

prvotnega doma nedosegljiv in povsem abstrakten pojem. Občutka prvotnega doma ne moremo doseči le z večjim številom enoposteljnih sob, upoštevanjem zasebnosti in mnenj uporabnikov institucij. Izkušnje vsakega posameznika v domu so odvisne od številnih osebnih dejavnikov, močno pa tudi od koncepta dela in usmerjenosti institucije. Če je institucija usmerjena na individualnost uporabnikov kot celostnih oseb, se lahko veliko bolj približa konceptu institucije kot male skupnosti, kot če bi bila usmerjena kolektivno, na skupino uporabnikov. Preveč nadzorovana in zaščitniško usmerjena ideologija v instituciji pri uporabnikih vzbuja strah, nemoč, jih utiša in doseže neodločno držo. Poudarjanje individualnosti uporabnikov vzbuja pri njih odgovornost za samostojno in avtonomno delovanje. Usposablja jih za sprejemanje vsakodnevnih odločitev in dolgoročnih ciljev. Gre za proces, v katerem je uporabnikom podeljene več moči pri odločanju o lastnem življenju, hkrati pa je vsaj nekaj moči odvzete predstavnikom institucije.

1.4.1 Institucije za stare kot totalne ustanove

Mali (2006) navaja Goffmanovo pojmovanje totalne ustanove, ki jo opredeljuje kot prostor za bivanje in delo, kjer je veliko število posameznikov s podobnim položajem za precejšnje časovno obdobje odrezanih od širše družbe – živijo prisilno, formalno vodeno življenje. Goffman (v Mali, 2006, str. 313) trdi, da so totalne institucije »drevesnice« za spreminjanje oseb; vsaka je naravni eksperiment o tem, kaj lahko naredimo jazu. Za razumevanje tega procesa je treba interakcije, ki se odvijajo v totalni ustanovi, proučiti z vidika oseb v njej. Tako je Goffman značilnosti totalne ustanove spoznaval prek izkustva uporabnikov institucije in ugotavljal, kako se je preoblikoval in spreminjal njihov koncept jaza oziroma njihov pogled nase.

Mali (2006) poudarja, da je Goffmanova teorija spodbudila široko gibanje strokovne javnosti za deinstitutionalizacijo, za odpiranje institucij v bivalno okolje in pospešen razvoj celovitega sistema pomoči v domačem okolju. Tako danes postaja institucionalna pomoč starim ljudem integralni element celovite skrbi za tovrstno populacijo. Institucija ni več vase zaprt, segregiran sistem, temveč prerašča v integriran člen obdajajočega fizičnega in družbenega okolja (Hojnik Zupanc, 1999, str. 95).

Mali (2008) ugotavlja, da Goffmanov pojem totalne ustanove implicira popolno oskrbo, konkretne aktivnosti, družbeno segregacijo, zaprtost, izolacijo. Tistim ustanovam, ki zajemajo tako rekoč vse vidike posameznikovega življenjskega kroga (delo, zabava, rekreacijo itd.), prav zaradi totalnega zajetja Goffman pravi totalne ustanove (Flaker, 1998, str. 18).

Mali (2012) navaja, da lahko Goffmanovo opredelitev totalne institucije strnemo v naslednje značilnosti: zaprtost pred zunanjim svetom, mortifikacija (razlastitev vlog, programiranje, (medosebna) kontaminacija), nadzor oblasti nad življenjem posameznika, vseobsegajoča skrb za vse vidike posameznikovega življenja, racionalizacija življenja, nevsakdanje življenje (negospodinjstvo, tovarniško življenje), disciplinski sistem (hišna pravila, nagrade in privilegiji, kaznovanje), fraternalizacija, prosti čas, sekundarne prilagoditve, svet uporabnikov – svet osebja, ozračje in kultura institucije. Omenjene značilnosti zmanjšujejo socialno in osebno identiteto uporabnikov institucije, ki je že brez tega močno okrnjena. Zlasti problematično je začetno obdobje prilagajanja na nov način življenja, saj poteka prek različnih procedur, ki so dejansko rituali, usmerjeni v poniževanje (degradacijo) uporabnika.

Mali (2002) ugotavlja, da lahko govorimo o domovih za stare kot o totalnih ustanovah, ker delujejo kot nadomestilo človekovih potreb. Posamezniku je v njih v veliki meri odvzeta skrb za samega sebe, to pa pomeni tudi nevarnost razkroja odnosa do svoje lastne identitete. Položaj posameznika se v skupnem bivanju izkaže kot enolično in formalno utapljanje v zakonitosti domskega reda. Skupinska oblika bivanja ohranja povprečništvu v zadovoljevanju tistega dela človekovih potreb, za katerega je namenjena. V njej ni prostora za širino zasebnosti. Zato sprejem v dom pomeni v resnici veliko več kot le preselitev iz enega v drug kraj.

V obdobju selitve se mora starostnik sprijazniti z vsemi stranmi novega okolja. Bolj se mora sam prilagajati »domu«, kot se »dom« prilagaja njemu. Brezkompromisno prilagajanje je težaven proces v vsakem življenjskem obdobju. Prilagajanje v visoki starosti, sprejemanje novih pravil in ustvarjanje novih navad so izredno težaven proces, pogosto neizvedljiv. Neprilagodljivost življenja v domu je delno tudi razlog za težaven odhod iz domačega okolja.

1.5 Medgeneracijska solidarnost v družini

Mali (2014, str. 114) navaja, da je v moderni družbi zaradi zavedanja o vedno večjem številu pripadnikov starejše generacije velik poudarek na solidarnosti in sobivanju. Prav daljša življenjska doba je opozorila na solidarnost. Treba je razviti različne tipe solidarnosti zaradi preživetja naše civilizacije (Kohli, 2005, str. 518).

Prav družina je odločilna pri razvoju solidarnosti, ker je to kraj, kjer posamezniki pridobijo medgeneracijske izkušnje (Ngan, 2011; Giarrusso idr., 2005).

Vse te spremembe v moderni družini (nizka rodnost, večje število ločitev in enostarševske družine) pa nam žal otežujejo pridobitev teh izkušenj (Mali, 2010).

»Solidarnost med odraslimi otroki in njihovimi starši je zagotovo najpomembnejši vidik medgeneracijske solidarnosti in je v Sloveniji tudi zakonsko opredeljen. Namreč, odrasli otroci so svoje starše dolžni vzdrževati (v kolikor slednji nimajo zadostnih lastnih sredstev za preživljanje). Še pomembnejša kot zakonska podlaga pa so zagotovo normativna pričakovanja, vrednote, ki so temelj odnosa med odraslimi otroki in njihovimi starši in so ključne za vzpostavitev solidarnostnih odnosov ter pomoči.« (Hlebec idr., 2012, str. 51)

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 73) navajata, da se solidarnost navezuje na pozitivne vidike povezovanja med ljudmi (toplina, naklonjenost, privlačnost, interakcija, nudenje pomoči, ko je potrebna). Pri tem lahko generacije razumemo na dva načina. Najprej kot skupino v družbi, ki je definirana s starostjo, to je mladi in stari. Gre torej za starostne kohorte in ne (nujno) osebe, ki bi bile sorodstveno povezane. Drugo razumevanje solidarnosti med generacijami pa opisuje odnose med družinskimi člani, to je med starimi starši, starši in otroki.

Ti dve razumevanji generacij se vežeta tudi na različne nivoje opazovanja medgeneracijske solidarnosti. Slednjo lahko opazujemo in analiziramo na treh nivojih: na makro, srednjem ali mikro nivoju. Na prvih dveh nivojih se medgeneracijska solidarnost nanaša na opazovanje odnosov med generacijami kot odnosov med starostnimi kohortami. Nasprotno pa se na mikro nivoju medgeneracijska solidarnost opazuje na ravni družine in odnosov med družinskimi člani.

1.5.1 Medgeneracijsko sožitje in solidarnost

Ramovš (2013, str. 72–73) navaja, da je sožitje širok pojem, ki zajema aktivne in pasivne oblike ter procese skupnega »soživljenja« ljudi.

Medgeneracijsko sožitje je način doživljanja in vedenja med mlado, srednjo in tretjo generacijo. Tuja literatura pogosto obravnava medgeneracijsko sožitje z vidika razmerij in odnosov med generacijami (angl. intergenerational relations), kajti slovanski pojem sožitja nima ustreznega pojma v germanskih jezikih. Razmerja in odnose med generacijami obravnavajo z vidika medsebojne podpore v družini, družinske oskrbe onemoglih in denarnih transferjev med generacijami. Za sožitje generacij je nujno, da vse generacije doživljajo medsebojno soodvisnost in odvisnost vseh od narave. To je antropološka osnova za razvoj in krepitev človeške solidarnosti pri vseh: pri srednji generaciji ob praksi sočutne in vedre pomoči nemočnim otrokom in starim ljudem, pri onemoglih starejših pa ob hvaležnem sprejemanju pomoči. Spoštovanje med generacijami ter njihovo medsebojno sinergično in solidarno dopolnjevanje je omogočilo dosednji človeški razvoj. V današnji demografski krizi, ki je prva te vrste v zgodovini, se zdi, da je krepitev osebne solidarnosti največja razvojna perspektiva evropske kulture. Zato je javna skrb države in civilne družbe za ozaveščanje in utrjevanje stališča o komplementarni soodvisnosti generacij vitalnega pomena.

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 45) poudarjata, da solidarnost izhaja iz latinske besede »solidus«, kar pomeni trden, gost, čvrst, obstojen, zanesljiv ipd.

»Družbena solidarnost je občutek, ki povezuje pripadnike kake družbene skupine tako, da so povezani v dobrem in slabem in da je svoboda posameznika omejena z interesi skupine. Za uresničevanje teh interesov pa si morajo prizadevati vsi skupaj.« (Mandić, 1977, str. 126)

Solidarnost pomeni vzajemno pomoč, povezanost, občutek za skupno korist v smislu gesla »vsi za enega, eden za vse«. Solidarnost lahko obstaja kot občutek za drugega in razumevanje drugega ali drugih ali pa zgolj kot idejno strinjanje, ki ne pripelje do akcije (solidarnost v besedah).

Solidarnost pomeni odnos med ljudmi, ki vključuje prevladujočo moralo neke družbe. Potreba po solidarnosti je prisotna v vsaki človeški skupnosti in v vseh njenih pojavnih oblikah.

Ramovš (2003) navaja, da medgeneracijsko solidarnost lahko opazujemo na makro, mezo in mikro nivoju. Na makro nivoju jo lahko povežemo z javno sfero in sistemom državne blaginje. Sistem blaginje namreč definira nekatere dele družbene realnosti, ki vplivajo na družbena razmerja, odnose med posameznimi skupinami in vsakdanje življenje ljudi. Pri tem se na makro nivoju medgeneracijska solidarnost pogosto vidi predvsem kot solidarnost mladih s starejšimi oziroma aktivne populacije z upokojeno v okviru glavnih sistemov, ki so se vzpostavili v okviru državne blaginje (predvsem zdravstveni in pokojninski sistem ter socialnovarstveni sistemi). Ti sistemi so naravnani tako, da vključujejo princip solidarnosti mladih s starejšimi, bolnih z zdravimi, bogatejših z revnejšimi.

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 29) pojasnjujejo, da se vprašanja medgeneracijske solidarnosti odpirajo v mnogih novejših razpravah o delovanju družbe, predvsem ob demografskih spremembah in nujnih reformah zaradi finančne krize. Ključno vprašanje je, kako ob demografskih spremembah zagotoviti skrb za starejše (pokojninski in zdravstveni sistem) in vlaganje v mlade (izobraževanje, znanstveni sistem) ob sočasnem vzdrževanju finančnega ravnotežja (vzdržnost sistemov) ter ohranjanju principov družbene pravičnosti in solidarnosti.

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 30) navajajo, da osnovni model medgeneracijske solidarnosti sestavljajo naslednje solidarnosti:

- asociacijska solidarnost (interakcije in skupne aktivnosti);
- čustvena solidarnost (pozitivna čustva in njihova vzajemnost),
- konsenzualna solidarnost (skladnost vrednot, stališč in prepričanj);
- funkcionalna solidarnost (pomoč, izmenjava virov);
- normativna solidarnost (izvrševanje družinskih norm in dolžnosti);
- strukturna solidarnost (struktura in karakteristike družine ter njenih članov).

Socialna opora je močno povezana z družbeno solidarnostjo, znotraj opisanega modela medgeneracijske solidarnosti v družinskem kontekstu pa se povezuje predvsem s funkcionalno solidarnostjo.

1.6 Vrednote

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 28) navajajo, da so vrednote globoko ukoreninjene in abstraktne motivacije, ki vodijo, utemeljujejo in pojasnjujejo stališča ter dejanja (Schwartz, 2007, str. 169). Tako posamezniki kot skupine in družbe različno hierarhično razporejajo vrednote. Določenim vrednotam se prepisuje večjo, drugim manjšo vrednost in pomen.

Žorž (2012, str. 7) navaja, da v našem času zelo pogosto slišimo besede »vrednote«. Slišimo jo v najrazličnejših pomenih in povezavah, kjer je to povsem na mestu, pa tudi tam, kjer ni. Zdi se, da je beseda »vrednota« postala še ena izmed »modnih« besed. Kadar govorimo o vrednotah, govorimo o enem izmed najpomembnejših gibal v človekovem življenju.

Duckworth (2011, str. 18–19) ugotavlja, da so vrednote misli in ideje, ki jim pripisujemo velik pomen in ki bistveno zaznamujejo vsa naša vsakodnevna ravnanja in razmišljanja – v družini, torej v skupnosti, ki temelji na ljubezni.

Vrednot ne moremo enačiti s cilji. Vrednote obstajajo neodvisno od ciljev in bolj kot o ciljih govorijo o tem, kakšna je pot do tja in kako kakovostno bo naše potovanje.

Musek (2000, str. 12) navaja, da se vrednote nanašajo na stvari, ki so bodisi pozitivno vrednotene in cenjene bodisi negativno (nevrednote, antivrednote). Za razliko od drugih motivacijskih ciljev imajo vrednote bolj abstrakten, posplošen značaj – ne predstavljajo ničesar konkretnega, temveč zajemajo cel razred pojavov. Velikokrat se poudarja tudi družbeni in kulturni značaj vrednot; v vrednotah se odražajo družbene in kulturne norme. In končno imajo vrednote globok osebni značaj za posameznika, doživljamo jih z občutkom odgovornosti in zavezanosti, angažirajo nas v naši notranjosti in globini.

Žorž (2012, str. 14) prav tako ugotavlja, da posamezniki svoje osebne življenjske cilje zelo pogosto uravnavajo v skladu s svojimi vrednotami. Vrednote, ki jih posameznik sprejme za svoje, zanj najpomembnejše, postanejo ne le življenjsko vodilo, temveč tudi življenjski cilj.

Musek (v Žorž, 2012) je med drugim proučeval razvoj vrednot in ugotavlja, da so vrednote nekaj najbolj stalnega, trajnega v človekovem življenju. Kljub temu pa obstaja neka razvojna hierarhija, razvojna pot. Na dnu te hierarhije so hedonske vrednote, to so tiste, ki so najbolj tesno povezane s človekovimi življenjskimi

potrebami. V procesu rasti in oblikovanja osebnosti se torej najprej pojavijo hedonske vrednote, ki so v zgodnji mladosti tudi najpomembnejše. Sledijo potenčne vrednote, povezane z ugledom, uspehom, močjo, slavo, položajem itd. Te postanejo najpomembnejše v naslednjem obdobju, ko je nekako človekova ustvarjalnost na vrhuncu. Kasneje začnejo pridobivati vse večjo težo moralne vrednote in na koncu izpolnitvene vrednote, ki so povezane s kulturo, lepoto, znanjem, naravo, resnico, upanjem, modrostjo itd.

Žorž (2012, str. 15) navaja, da so mlajši ljudje bolj usmerjeni k vrednotam, ki so povezane z ugodjem, v srednjih letih so bolj usmerjeni k vrednotam, ki so povezane z močjo, ugledom, položajem, ustvarjalnostjo itd., v poznejših letih pa so bolj usmerjeni k vrednotam, ki so povezane s kulturo, lepoto, naravo, modrostjo itd.

Vrednote so torej univerzalne – iste vrednote veljajo v vseh okoljih, v vseh kulturah. Razlike so le v tem, katere vrednote so v posameznem kulturnem okolju višje na hierarhični lestvici in katere so nižje.

Velikokrat govorimo tudi o vrednotah, ki si jih lastijo določene skupine (npr. »gasilske«, »naravovarstvene« in »planinske« vrednote).

Danes pogosto slišimo o »krizi vrednot«. Vrednote prav nič ne razpadajo, skorajda se niti ne spreminjajo. Spreminja se le človek in spreminja se človekov odnos do vrednot. Potrošniška družba sistematično in zelo agresivno vsiljuje vrednote užitka, zadovoljstva, torej hedonske vrednote.

1.6.1 Pomen vrednot v življenju

Musek (2000, str. 329–330) navaja, da imajo vrednote nedvomno pomembno vlogo v našem življenju. Upravičeno jih označujemo kot življenjska vodila. Zato ne moremo biti presenečeni, če so povezane z vsemi pomembnimi demografskimi spremenljivkami, z odločitvami o šolanju, poklicu, z idejnimi, verskimi in političnimi opredelitvami.

Vrednote so pomembne zlasti pri dolgoročnem življenjskem usmerjanju, pa tudi pri kratkoročnih odločitvah. Vrednote v sklopu osebnosti zavzemajo pomembno mesto zlasti na motivacijskem področju in kot dejavnik motivacije pomenijo nadgradnjo ter pogosto tudi »drugo stran« in celo nasprotje naših biološko fundiranih potreb in motivov.

Žorž (2000, str. 18–23) navaja, da je za uresničevanje vrednot potrebna trdna svobodna odločitev, vsakič znova. Človek se mora vedno znova odločati, ali jim je pripravljen slediti.

Da bi ljudje zmogli slediti vrednotam in da bi se zmogli vedno znova in svobodno odločati, je nujno, da dobro poznamo sami sebe, svoje potrebe, da v sebi dobro prepoznavamo in ločujemo resnične potrebe od navideznih.

Potrebna je vzgoja za vrednote, potrebna je osebna rast – treba se zavestno opredeljevati za vrednote, in sicer tako, da jih sprejmemo za svoje, jih postopoma »ponotranjimo«.

1.6.2 Različne vrednote med generacijami

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 26–27) navajajo, da v vsakdanjem zasebnem življenju in tudi na delovnem mestu prihaja do nesoglasij, ki jih pripisujemo osebnostnim značilnostim posameznikov. Generacije ljudi so na podlagi okoliščin, v katerih so odraščale, izoblikovale različne vrednote, ki v veliki meri vplivajo na vedenje in delovanje ljudi (Novak, 2007, str. 30). Poznavanje vrednot, ki so za določeno generacijo najpomembnejše, je prvi korak k uspešnemu reševanju medgeneracijskih konfliktov tako doma kot na delovnem mestu.

Avtorji Goldman in Schmalz (2006, str. 160–161) ter Erjavšek (2005, str. 59) opredeljujejo različne vrednotne usmeritve:

- generacija veteranov: trdo delo, spoštovanje, žrtvovanje, opravljanje dolžnosti;
- povojna generacija: optimizem, spoštovanje osebnosti, delavnost;
- generacija x: globalno mišljenje, neformalnost, obvladanje tehnologij, zabava, samozaupanje, varnost;
- generacija y: optimizem, zaupanje, dosežki, osebno izražanje.

Rezultati raziskave o vrednotah Slovencev (Musek, 2000, str. 100–101) so pokazali, da med generacijami obstajajo pomembne razlike v vrednotah. S starostjo premo sorazmerno narašča pomen religioznih, tradicionalnih (poštenost, dobrot, prijaznost), demokratskih, patriotskih in moralnih (sloga, mir, pravica, družinska sreča, ljubezen) vrednot, premo sorazmerno pa upada pomen čutnih vrednot.

Pomen socialnih (med njimi družinskih), spoznavnih (npr. resnica, modrost), demokratičnih in varnostnih vrednot ostaja iz generacije v generacijo dokaj konstanten (skoraj nespremenjen), zato so po vsej verjetnosti prav te vrednote tiste, ki se med njimi prenašajo.

Starejši odrasli so svoje naloge že izpolnili (status, uspešnost, dosežki ipd.) in jih predali mlajšim, zato lahko tej generaciji in celotni družbi največ prispevajo z moralnim, domoljubnim, verskim in izpolnitvenim delovanjem ter s tem prispevajo k utrjevanju kulture ter k možnostim preživetja svojih najbližjih in potomcev. Mladostniki v ospredje postavljajo naslednje vrednote: zabavo, izobilje materialnih vrednot, zdravje, vznemirljivo življenje itd.

1.7 Projekt Razveselimo starejše

Projekt Razveselimo starejše je poseben projekt Osnovne šole Muta. Projekt zajema sodelovanje učencev Osnovne šole Muta s stanovalci doma Hmelina Radlje ob Dravi, kjer dejavnost tudi poteka.

Sodelovanje s stanovalci Doma Hmelina Radlje ob Dravi poteka že nekaj let. Pred tem je projekt Razveselimo starejše zelo uspešno sodeloval s Koroškim domom starostnikov Črneče Dravograd, kjer sva sejali prve mejnike s takratno socialno delavko Marjano Kamnik, ki je znala s pozornostjo in poslušhom do starih ljudi vedno znova pritegniti učence iz šole ter jih povabiti k sodelovanju.

Slika 1.1: Nepozabni trenutki medgeneracijskega sodelovanja

V Projektu Razveselimo starejši so učenci spoznali, da imajo stari ljudje še veliko življenjske energije, prav tako nasmeškov na obrazu in motivacije za delo. Stanovalci Doma Hmelina pa so ugotovili, da so jim pri tem mlada otroška srca v veliko veselje in pomoč.

Želim poudariti, da učenec prostovoljec podari tudi svoj prosti čas, energijo in sposobnosti za dobrobit drugih. V projekt Razveselimo starejše se učenci vključujejo prostovoljno. V skupino je vključenih do 20 učencev v starosti od 11 do 14 let. Nekateri prvič, drugi drugič ali tretjič.

Učenci se v projekt vključujejo prostovoljno, nekatere izmed njih pa sem povabila osebno, ker sem menila, da imajo posluh za delo s starimi ljudmi. Da je projekt zaživel, sem se povezala s socialno delavko Doma Hmelina, ji predstavila svojo idejo in cilje o medgeneracijskem sodelovanju učencev in stanovalcev Doma Hmelina ter jo prosila za sodelovanje. Že na prvem srečanju medgeneracijskega sodelovanja se je pokazalo, da so učenci navdušeni nad pomočjo, ki jo lahko nudijo starim ljudem v domu. Tudi stanovalci doma so bili veseli in navdušeni nad obiski otrok. S socialno delavko Doma Hmelina sem se dogovorila za nadaljnje sodelovanje. Projekt Razveselimo starejše sedaj poteka že vrsto let kot zelo uspešna oblika medgeneracijskega sodelovanja in povezovanja.

Slika 1.2: Medsebojni pogovori in nepozabni trenutki

Učenci se na šoli srečujejo v skupini, kjer jih izobražujem o značilnosti staranja. V skupini se učenci pogovarjajo in si podelijo izkušnje, ki so jih skupaj s starimi ljudmi doživeli. Pogovarjajo se tudi o obliki pomoči, ki jo lahko nudijo.

Učenci se zavedajo svoje odgovornosti, ki jo prevzemajo, zato je srečevanje v skupini (v šoli) nujno potrebno. Tako se učenci pri svojem delu počutijo varne, zadovoljne in srečne.

Nujno je, da učenec prostovoljec spozna značilnosti staranja, bolezni v starosti, da se s svojim znanjem zna približati starim ljudem. Znanje, ki ga učenci pridobijo, jim pomaga, da lažje vzpostavijo medsebojno sodelovanje s starimi ljudmi in jih tudi razumejo. Izobraževanje učencev o starosti je pomembno za socialno delo, saj je nujno, da mladostniki stare ljudi razumejo.

Socialno delo je dobesedno delo in ni pojasnjevanje, je delovanje in dejanje. Ljudje, ki potrebujejo pomoč socialnih delavcev, ne pričakujejo samo poslušanja in razumevanja, temveč pričakujejo pomoč pri rešitvah. Socialne delavce potrebujejo, da jim pomagajo iz različnih stisk. Socialno delo proizvaja človeška dejanja, je nekaj, kar se premika, je vedno aktivno. Proizvaja spremembe in je potrebno tam, kjer so spremembe nujne in se dogajajo ljudem, ki v teh spremembah ne morejo več delovati sami. Lahko ga razumemo tudi kot nekakšno inovacijo, umetnost in znanost (Flaker, 2012).

Ustvariti dober odnos s stanovalci Doma Hmelina tudi pomeni, da se učenci informirajo o značilnostih, ki jih prinaša demenca. Tako se lahko razumejo s stanovalci Doma Hmelina in se z njimi sproščeno pogovarjajo.

Namen skupine je, da se v učencu razvijata občutek in smisel za zdrav odnos in povezanost s starejšo populacijo. S tem se ohranjajo tudi medgeneracijske vezi. Pomembna pa je tudi strpnost učencev pri njihovem delu.

Način spremljanja uspešnosti:

- učenci oziroma skupina je ves čas vodena prek mentorja (socialne delavke na šoli), ki svetuje in spremlja njihovo delo;
- v skupini učenci izdelajo plakat o osebni pomoči, ki jo lahko nudijo starim ljudem v domu;
- učenci, ki so vključeni v projekt Razveselimo starejše, v skupino redno prihajajo in se redno udeležujejo srečanj v domu;
- svoje vtise učenci objavljajo v šolskem glasilu in v glasilu Občine Muta.

1.7.1 Cilji projekta Razveselimo starejše

Cilji projekta Razveselimo starejše so:

- učenci spoznajo značilnosti staranja;
- učenci s poslušanjem in pogovorom razveseljujejo stare ljudi v domu in jim tako preženejo trenutke osamljenosti;
- učenci spoznajo potrebe in želje starih ljudi;
- učenci razvijejo občutek in smisel za zdrav odnos in povezanost s starejšo populacijo;
- učenci se zavedajo pomembnosti medgeneracijskih vezi;
- učenci sodelujejo v različnih delavnicah v domu;
- učenci navežejo trajne prijateljske vezi.

Ramovš (2003) ugotavlja, da je človek družbeno bitje, za katerega so medčloveške povezave temeljnega pomena na socialnem področju, nujno jih potrebuje za preživetje, podobno kot na telesnem področju hrano in zrak. Medčloveška razmerja in odnosi (tako imenovane površinske in globoke povezave) so za človeka socialna mreža, v katero je vpleten vse življenje. So razmerja, kjer ljudje lahko zadovoljujejo svoje potrebe, opažajo svoje konkretne možnosti in opravljajo svoje življenjske naloge.

Termini obiskov učencev v Domu Hmelina (za tekoče šolsko leto):

- Oktober: spoznavanje prostora delovne terapije, sodelovanje v delavnici »Ličkanje koruze« ter pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom;
- November: sodelovanje in ustvarjanje v delavnicah ter pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom;
- December: sodelovanje v delavnici »Izdelovanje božičnih okraskov«;
- Marec: priprava in izvedba kulturnega programa v domu;
- Marec–april: sodelovanje v delavnici »Barvanje pirhov«, pogovarjanje s stanovalci doma ter pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom;
- Maj–junij: zaključek projekta v domu: razstava izdelkov, plakatov in fotografij skupnega druženja.

1.7.2 Delavnica ličkanja koruze in peke potice

Med najaktivnejšimi in najpestrejšimi delavnicami so tako učenci kot stanovalci Doma Hmelina izpostavili ličkanje koruze in peko potice ob posebnih praznikih.

Slika 1.3: Ličkanje koruze v Domu Hmelina

Na področju socialnega dela je krepitev moči pri starih ljudeh temeljna. Usmeri nas k iskanju človeških virov in moči starih ljudi. V Domu Hmelina, kjer potekajo različne delavnice, stari ljudje uresničujejo svoje želje in svoje moči. V eni izmed delavnic ličkanja koruze in peke potice, ki so jo stari ljudje v intervjuju uvrstili na prvo mesto, je močno izražena volja in moč starih ljudi. Stari ljudje pri tem uresničijo svoje interese, saj so dobili priložnost, da obudijo spomine na preteklost. Preteklost je del njihovega življenja, ko so bili pri različnem delu zelo uspešni in aktivni. V Domu Hmelina se jim ponovno ponudi priložnost, da lahko obudijo spomine na te dogodke in se v delavnico aktivno vključijo. Kljub starosti in različnim boleznim jih znova prevzame življenjska energija ter ličkajo koruzo in pečejo potico (čeprav nekaterim peša fizična moč zaradi zdravstvenih pomanjkljivosti). V skupini se pogovarjajo, navezujejo stike z otroki in pripovedujejo, kako so to počeli v preteklosti.

Kristančič (2007, str. 33) navaja, da komunikacija odraža posameznikove vrednote in odnos do oseb skozi sporočila na različnih ravneh – informativni, čustveni, vedenjski. Komunikacijo lahko posameznik obvladuje v dobršni meri.

Lahko je prav komunikacija tista, ki ga ovira, da ne more izgrajevati odnosov z drugimi ljudmi in zadovoljevati svojih potreb, vezanih na druge osebe. Ob pomoči izmenjave raznovrstnih informacij doživlja ugodje in sebe kot pozitivno osebnost.

Nekateri zaradi zdravstvenih pomanjkljivosti (na primer po kapi imajo prizadete prste na rokah) ne morejo sami oluščiti koruze, vendar kljub temu sedijo v krogu in naredijo samo del opravila, na primer držijo skledico za ličkanje koruze in ob tem podoživljajo svoje delo iz preteklosti. Čutijo se pomembne (so del skupine), saj skupaj opravijo delo ter ob tem podoživljajo pretekle dogodke in učencem pripovedujejo različne zgodbe. Stari ljudje se tako počutijo ustvarjalne, saj so avtonomni na svojem področju.

Slika 1.4: Priprava in peka potice ob pomembnih praznikih

Kristančič (2007, str. 27) ugotavlja, da je odnos z drugimi osebami in s tem odnos do samega sebe zelo pomemben, posebej se oblikuje prav skozi preživljanje prostega časa. Druženje z drugimi osebami je pogoj za preživljanje prostega časa in tisti dejavnik, ki vpliva na rast in razvoj osebnosti ter sam proces socializacije človeka.

1.7.3 Medgeneracijsko sodelovanje na oddelku za dementne osebe

V Domu Hmelina vsako leto obiščemo oddelek za dementne osebe in z njimi izvedemo delavnico na različne teme, kot na primer: skupaj izdelujemo okraske iz

papirja, iz testa izdelujemo različne oblike keksov in tudi rišemo. Z dementnimi osebami se tako neposredno srečujemo in imamo možnost z njimi preživeti ustvarjalen čas na različne načine. Opazili smo, da imajo, čeprav so oboleli za demenco, dobre dneve, ko lahko odlično sodelujejo v ustvarjalnih delavnicah in se pogovarjajo z otroki.

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 28) navajajo, da se mnoge izgube duševnih ali psihičnih zmogljivosti dogajajo pri zelo starih ljudeh in ne pri tistih, ki so v šestdesetih, sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih življenja. Za to ni odgovorna starost, temveč depresije, vplivi zdravil, pomanjkanje vadbe, socialni pogoji življenja in še mnogo drugih dejavnikov.

Slika 1.5: Skupno ustvarjanje in zanimivi pogovori

Medgeneracijsko sodelovanje pomaga dementnim osebam ohraniti njihovo samostojnost. Prav tako se med učenci in stanovalci Doma Hmelina splete osebni odnos, ki obojim okrepi in obogati socialno mrežo.

Izkušnje v evropskih državah kažejo, da svojci oseb z demenco niso deležni ustrezne strokovne podpore, niti kadar je ta na voljo, vse dokler njihove potrebe niso že kritične. To povečuje potrebo po poznejših, dražjih storitvah. Svojci, ki so deležni dobre podpore po diagnozi, lahko zagotovijo kakovostno življenje osebi z demenco in sebi: oseba z demenco ostane čim dalj časa doma, kar je najbolj humano, etično in za družbo najceneje (Ministrstvo za zdravje RS, 2016).

Slika 1.6: Barvanje jajč ob velikonočnih praznikih

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 21) navajata, da če želimo pomagati človeku, ki ima socialne težave, moramo spoznati vse dejavnike, ki to težavo sestavljajo. Spoznati je treba vse njene komponente, jih analizirati, razumeti njihov medsebojni odnos. Dejavnike ločimo glede na to, ali so stvarni (zunanji, družbeno ali socioekonomsko pogojeni) ali pa so osebni (notranji), ki izražajo človekovo doživljanje situacije in njegove reakcije nanjo.

Slika 1.7: Izdelovanje pustne maske iz papirja

Ramovš (2017, str. 270–271) navaja, da v starosti marsikoga čaka vloga onemoglega človeka, ko mora sprejemati oskrbovalno pomoč pri vsakdanjih opravilih – to je verjetno ena izmed najtežjih vlog v življenju. Nekaterim tudi to sijajno uspeva. Ti so tudi v onemoglosti sproščeni, vedri in zadovoljni. Njihova življenjska vedrina in hvaležno sprejemanje pomoči ostaneta svojem in oskrbovalcem v najlepšem spominu.

1.7.4 Pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom

Učenci se povezujejo s stanovalci Doma Hmelina tudi na način, da se z njimi sprehodijo po sprehajalnem parku. Nekateri potrebujejo samo malo pomoči pri hoji, drugim pa je treba pomagati pri vožnji z invalidskim vozičkom. Učenci so med drugim povedali, da jih skupni sprehodi zelo veselijo. Prav tako so tudi stanovalci Doma povedali, da so zaznali, da jim otroci zelo radi pomagajo pri vožnji z invalidskim vozičkom. Dom Hmelina Radlje ob Dravi ima sprehajalni park, kjer so nepozabne trenutke doživeli tako otroci kot stanovalci doma.

Ramovš (2017, str. 501) ugotavlja, da so nemočni ljudje odvisni od močnih. Brez pomoči močnih nemočni ne morejo ohranjati človeškega dostojanstva, okrevati in preživeti.

Prav tako se močni brez pomoči nemočnim ne morejo človeško razvijati, ker njihova moč in znanje lahko potoneta v življenjsko praznino.

Sodelovanje močnih in nemočnih ljudi je nujni pogoj za razvoj človeka in skupnosti. Samopomoč in solidarnost sta pomembna za razvoj človeka in človeštva. Povezava obe strani osrečuje. Močni se lahko razvijajo v solidarne in humane ljudi s tem, da praktično pomagajo nemočnim, nemočni pa človeško zorijo s tem, da hvaležno sprejemajo pomoč močnih.

Slika 1.8: Nudenje pomoči na sprehodu

Sklepamo lahko, da so učenci zelo navdušeni nad sprehodi s stanovalci Doma Hmelina. V času medsebojnega sodelovanja so učenci spoznali, da stari ljudje potrebujejo pomoč pri vožnji z invalidskim vozičkom in pri hoji. Prav te oblike pomoči so se med učenci in stanovalci doma pokazale kot posebej zanimive.

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 26–27) navajajo, da so si generacije ljudi na podlagi okoliščin, v katerih so odraščale, izoblikovale različne vrednote, ki v veliki meri vplivajo na vedenje in delovanje ljudi (Novak, 2007, str. 30). Poznavanje vrednot, ki so za določeno generacijo najpomembnejše, je prvi korak k uspešnemu reševanju medgeneracijskih konfliktov tako doma kot na delovnem mestu.

Slika 1.9: »Vsi na nogah«

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 30) ugotavljajo, da je socialna opora močno povezana z družbeno solidarnostjo, znotraj opisanega modela medgeneracijske solidarnosti v družinskem kontekstu pa se povezuje predvsem s funkcionalno solidarnostjo. O socialni opori govorimo, ko se ljudje srečajo s problemi in stiskami ter iščejo najrazličnejšo pomoč pri drugih, običajno v svojem osebem omrežju (Kavčič, 2011).

2 OPREDELITEV PROBLEMA

V magistrskem delu se bom osredotočila na učence Osnovne šole Muta in stanovalce Doma Hmelina Radlje ob Dravi, ki so vključeni v projekt Razveselimo starejše.

S kvalitativno raziskavo bom pridobila rezultate, namen katerih je ugotoviti, koliko je projekt potreben in pomemben za učence in stare ljudi v Domu Hmelina. Podatke bom pridobila s pomočjo strukturiranega intervjuja.

Raziskovalna vprašanja:

1. raziskovalno vprašanje: Kako učenci ocenjujejo projekt Razveselimo starejše?
2. raziskovalno vprašanje: Na katere načine pomagajo učenci starejšim ljudem v Domu Hmelina?
3. raziskovalno vprašanje: Kateri dogodki so učencem ob druženju ostali najbolj v spominu?
4. raziskovalno vprašanje: Katere dejavnosti v Domu Hmelina učence najbolj pritegnejo?

Problem me prav tako osebno zanima, kajti sodelovanje učencev s starimi ljudmi pomembno vpliva na osebnost učencev in razvijanje kvalitativnih osebnostnih vrednot posameznika.

Dobro zdravje samo po sebi še ne zagotavlja kakovostnega življenja, če ga ne spremljajo dobro počutje, zadovoljstvo s samim seboj in topli socialni odnosi (Pečjak, 1999, str. 6).

Projekt Razveselimo starejše spodbuja mlade generacije k prostovoljstvu ter spodbujanju solidarnosti in sožitja med generacijami.

Namen magistrskega dela je raziskati načine sodelovanja, ki so za učence in stare ljudi ključnega pomena.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna. Osnovno izkustveno gradivo sestavljajo besedni opisi oziroma pripovedi, prav tako je gradivo analizirano na besedni način, brez uporabe merskih instrumentov. Temelji na pripovedovanju udeležencev in njihovem popisovanju določenih stvari (Mesec, 2002, str. 11).

3.2 Raziskovalni instrument

Kvalitativne podatke sem pridobila s pomočjo strukturiranega intervjuja. Izdelala sem vprašalnik za otroke in za stare ljudi v Domu Hmelina.

V uvodu sem intervjuvancem predstavila namen raziskave ter jim zagotovila anonimnost podatkov in varovanje osebnih podatkov.

Za intervju sem se odločila z vidika, da bom lahko pridobila rezultate, ki so dejanski ter povzemajo mnenja učencev in stanovalcev Doma Hmelina o različnih oblikah medsebojnega sodelovanja.

Raziskava temelji na izkustvenem gradivu. Zbirala sem ga v času raziskovanja. Podatke sem zbirala v besedni obliki. Vprašanja sem imela vnaprej pripravljena, vprašanim sem jih postavljala po enakem vrstnem redu.

3.3 Populacija in vzorec

Zajeti sta dve populaciji:

- učenci Osnovne šole Muta in
- Stanovalci doma Hmelina.

20 učencev Osnovne šole Muta, ki redno sodelujejo v projektu Razveselimo starejše, ki se je izvajal v šolskem letu 2017/2018. Njihova starost se giblje od 11 do 14 let. Sodelovalo je 16 učenk in 4 učenci.

Vzorec je priložnosti, slučajnostni, vanj so vključeni učenci, ki so vključeni v Projekt Razveselimo starejše.

Vzorec: 100 %

Ravnateljici Osnovne šole Muta sem predstavila temo magistrskega dela. Vse učence, ki redno obiskujejo interesno dejavnost Razveselimo starejše, sem povabila k sodelovanju in jim predstavila namen mojega dela. Prav tako sem o namenu mojega dela obvestila starše učencev in jih prosila za soglasje za sodelovanje njihovih otrok v intervjujih.

Intervjuju z učenci so potekali na Osnovni šoli Muta, v kabinetu socialne delavke.

Vsem učencem sem dala možnost, če na katero vprašanje ne bodo želeli odgovoriti, da ga lahko odklonijo. Vsi učenci so se odzvali povabilo ter priložili soglasje staršev o dovoljenju, da lahko sodelujejo pri intervjuju. Intervjuji so potekali nemoteno.

Stanovalci doma Hmelina, ki se udeležujejo sodelovanja v projektu Razveselimo starejše v letih 2017 in 2018. Njihova starost se giblje od 65 do 80 let. V projekt je vključenih od 30 do 40 stanovalcev. V intervjuju je sodelovalo 20 stanovalcev, od tega 17 žensk in 3 moški.

Vzorec je priložnosti, slučajnostni, vanj so vključeni stanovalci doma, ki so vključeni v projekt Razveselimo starejše.

Vzorec: 50 %

Ko so se stanovalci strinjali z izvedbo intervjuja, smo se dogovorili za čas in prostor, v katerem sem intervjuje izvedla.

Najprej sem vzpostavila stik z direktorico Doma Hmelina Radlje ob Dravi ter ji predstavila temo magistrskega dela in vprašanja, ki bodo zastavljena stanovalcem doma v intervjujih. Prav tako sem vzpostavila stik z delovno terapevtko, ki redno spremlja naše delo, ji predstavila vprašanja in jo prosila za sodelovanje. Delovna terapevтка je izbrala sodelujoče v intervjujih. Dogovorili sva se, da stanovalce za namen izvedbe intervjujev obiščem v njihovi sobi.

Vsem stanovalcem sem na začetku povedala namen in temo intervjujev ter jim dala možnost, če na katero vprašanje ne bodo želeli odgovoriti, da ga lahko odklonijo. Ko so se stanovalci strinjali z izvedbo intervjujev, smo se dogovorili za čas in prostor. S stanovalci sem bila že večkrat v stiku in prav vsi so se odzvali povabilu. Individualni intervjuji so trajali 15–20 minut in so potekali nemoteno.

3.4 Zbiranje podatkov

Podatke, ki sem jih potrebovala za raziskavo, sem zbrala z metodo strukturiranega intervjuja. Zajela sem učence, ki so vključeni v projekt Razveselimo starejše, in stanovalce doma, ki sodelujejo v projektu. Intervjuje sem torej izvedla z učenci Osnovne šole Muta in s stanovalci Doma Hmelina Radlje ob Dravi.

Pogovore s stanovalci Doma Hmelina sem opravila individualno z vsakim posameznikom v njegovi sobi, z učenci pa na Osnovni šoli Muta, in sicer v kabinetu socialne delavke. Intervjuje, ki sem jih izvedla s stanovalci, sem sproti zapisovala. Učencem so bila vprašanja v intervjuju naprej predstavljena, nakar so svoje odgovore podali v pisni obliki.

V magistrskem delu so predstavljeni rezultati za leti 2017 in 2018. Zbiranje podatkov je potekalo v mesecih juliju in septembru 2018, in sicer z učenci na Osnovni šoli Muta in s stanovalci v Domu Hmelina Radlje ob Dravi.

Odgovore sem zapisovala sproti, pred tem pa sem vprašane prosila za dovoljenje. Intervjuje sem prepisala v računalniško obliko in jih priložila v prilogo. Intervjuje z dobesednim zapisom sem shranila. Vire podatkov sem črpala iz strokovne literature.

3.5 Obdelava empiričnih podatkov

Podatke, ki sem jih potrebovala za magistrsko delo, sem zbrala s pomočjo strukturiranega intervjuja.

V uvodu sem intervjuvancem predstavila namen intervjuja in jim zagotovila anonimnost. Intervjuje sem opravila v mesecih juliju in septembru 2018. Intervjuje z dobesednim zapisom sem shranila.

Vire podatkov sem črpala iz intervjujev z učenci in iz intervjujev s starimi ljudi v Domu Hmelina.

Podatke, ki sem jih pridobila z intervjujem, sem prepisala v računalniško obliko in jih priložila kot prilogo. Gradivo sem obdelala na računalniku, na besedni način, brez uporabe merskih postopkov. Pridobljeno gradivo sem interpretirala in analizirala.

Na koncu vsakega tematskega sklopa sem povzela ugotovitve iz analize ter povezala empirično gradivo in teorijo.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Intervjuji z učenci

Intervjuje sem izvedla z 20 učenci Osnovne šole Muta, in sicer s 16 učenkami in 4 učenci.

4.1.1 Vprašanje: Od koga si slišal/-a za interesno dejavnost Razveselimo starejše?

Na vprašanje od koga so slišali za interesno dejavnost Razveselimo starejše, so učenci podali naslednje odgovore:

- največ učencev je za interesno dejavnost Razveselimo starejše slišalo od svoje starejše sestre ali brata ter od svojih sošolcev in sošolk;
- štirje učenci so za interesno dejavnost Razveselimo starejše slišali od učiteljice pri predstavitvi interesne dejavnosti v šoli;
- dva učenca sta za interesno dejavnost Razveselimo starejše slišala od svojega prijatelja.

Iz navedenih podatkov lahko sklepamo, da je velika večina učencev za interesno dejavnost Razveselimo starejše slišala od starejše sestre ali brata ter od svojih sošolcev. Podatek nam pove, da se o omenjeni dejavnosti učenci veliko pogovarjajo med seboj v šoli in tudi doma. Sklepamo lahko, da je interesna dejavnost na šoli med zelo priljubljenimi, saj se o njej pogovarjajo tako v šoli, s prijatelji in v domačem okolju.

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 23) navajata, da socialna mreža pomeni povezavo posameznika z drugimi ljudmi v njegovem okolju, ločita pa jo na neformalne in formalne socialne mreže, na katere se lahko človek v primeru potrebe opre. Neformalne socialne mreže vključujejo vezi z družino, sorodniki, sosedi in prijatelji.

Eden izmed otrok je zapisal, da je za interesno dejavnost Razveselimo starejše slišal: »Od moje sestre, ki je obiskovala dom v osnovni šoli.« Ta podatek nam pove, da se informacije o pozitivnih dogodkih, ki jih učenci doživijo skupaj s stanovalci, doma prenesejo tudi v domače okolje. Čeprav je med brati in sestrami

starostna razlika, so si mlajši brati in sestre informacijo zapomnili ter se ob priložnosti na interesno dejavnost tudi prijavili.

Dva učenca sta zapisala: »Za to dejavnost sem slišal od svojega sošolca, ki mu je bila zelo všeč.« Ta podatek nam pove, da se učenci o tem pogovarjajo tudi v šoli in prostočasnih aktivnostih. Iz tega lahko sklepamo, da so dogodki, ki jih učenci doživijo s stanovalci Doma Hmelina, zanimivi in tudi pomembni.

Hlebec (2009, str. 74) ugotavlja, da so medsebojni vplivi staranja in socialne mreže za človeka zelo pomembni, ne glede na to, koliko si star. Način, kako si človek izbira prijatelje in druge osebe, s katerimi se druží, in na kakšen način to počne, se odraža v njihovem povratnem vplivu na posameznega človeka. Če želimo razumeti socialne vidike staranja, moramo poznati in razumeti tudi obseg socialnih vezi, njihove potenciale, kakovosti in učinke.

4.1.2 Vprašanje: Zakaj si se odločil/-a za interesno dejavnost Razveselimo starejše?

Vsi otroci so odgovorili, da so se prijavili zato, ker želijo starim ljudem pomagati.

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Ker starejši potrebujejo pomoč.«
- »Ker imam veselje pomagati starejšim.«
- »Želim jim polepšati dneve v domu.«
- »Ker starejši potrebujejo družbo.«
- »Zabavno se je družiti z njimi.«
- »Je zelo zanimivo.«

Ena učenka je zapisala: »Stanovalci v domu potrebujejo družbo, da niso sami. Z njimi se je zabavno družiti.« Iz tega lahko sklepamo, da učenka pozna značilnosti staranja in se zaveda, da so stari ljudje osamljeni, če nimajo obiskov. Zaveda se, da tako kot mladi tudi stari ljudje potrebujejo pogovore. Prav tako je poudarila, da je druženje z njimi zabavno. Iz tega lahko sklepamo, da je z njimi preživela prijetne trenutke.

»Ker se mi zdi zabavno pogovarjati se s starimi ljudmi in ker so tudi oni veseli našega obiska.« Tudi v tem primeru lahko sklepamo, da se je učenka znala pogovarjati in navezovati prijetne stike s stanovalci doma, saj jih opiše kot zabavne. Prav tako je poudarila, da se obiskov otrok veselijo tudi stanovalci doma. Iz tega lahko sklepamo, da je opazila, da obiski otrok starim ljudem veliko pomenijo in da so jih stari ljudje sprejeli z velikim veseljem ter so jim tudi oni podarili stisk roke in objem.

Ramovš (2017, str. 468) ugotavlja, da je pomembno, da svoj prosti čas uporabljamo za gojenje medčloveškega sožitja, torej za rast svoje osebnosti, za krepitev telesnega, duševnega, socialnega in duhovnega zdravja. Kot navaja Ramovž, je ena ura medgeneracijskega prostovoljskega druženja tedensko – mlajšega s starejšim človekom, starejšega z mlajšim – dobra naložba, ker utrjuje in plemeniti solidarno sožitje:

- pri prostovoljskem sožitju se človek uči veseliti se z drugim, ko je ta vesel, žalovati z njegovo žalostjo in prav čutiti z njegovim dolgočasjem;
- pri prostovoljstvu se človek uči sodelovanja, da zna drugemu prav pomagati in od drugega prav sprejemati pomoč v obojestransko korist;
- pri rednem prostovoljnem druženju med generacijami se učimo lepega pogovora in obnašanja. Medgeneracijsko prostovoljstvo je bližnjica k lepemu sožitju z bližnjimi v družini, službi, osebni in širši družbi.

»Zabavno se je družiti s starimi ljudmi, saj izveš veliko novih stvari.« Ta podatek nam pove, da so pogovori s stanovalci Doma Hmelina za otroke zanimivi, saj jih njihove zgodbe iz njihovega življenja pritegnejo in od njih izvejo veliko novih stvari.

Eden izmed intervjuvanih pa je zapisal: »Bolni ljudje potrebujejo pomoč, zato si želim, da bi se še pogosteje udeleževal srečanj v domu.« Iz tega je razvidno, da imajo otroci posluh za delo s starimi ljudmi in želijo svoj prosti čas podeliti z njimi.

Kristančič (2007, str. 25) navaja, da je prosti čas svobodna izbira posameznika, saj tudi najbolj vpliva na razvoj vsakega posameznika in ga opremlja za sožitje v družbi ter sam po sebi terja obsežnejšo razlago o osebnosti oziroma interakciji osebnosti in družbe. K učenju človeka spada tudi učenje o umetnosti samega življenja, v katerem ima prosti čas pomembno vlogo.

Prav tako nas ne sme presenetiti izjava učenke: »Za to dejavnost sem se odločila, ker poznam veliko ljudi, ki so v domu.« Nekateri učenci so v dejavnost vključeni že drugo ali tretje leto, kar pomeni, da so v Domu Hmelina navezali že več prijateljskih vezi. Prav tako Dom Hmelina, ki ga obiskujejo učenci v domačem kraju, ponuja možnost, da se srečajo z ljudmi, ki so jih pred tem srečevali v svoji domači okolici. Nekateri otroci pa imajo v samem domu tudi svoje sorodnike. Srečevanje s stanovalci Doma Hmelina jim je tako prav iz navedenih razlogov posebej zanimivo in pomembno.

Sklepamo lahko, da poteka pretok informacij o zanimivosti in aktualnosti interesne dejavnosti tako v šoli kot v domačem okolju.

4.1.3 Vprašanje: Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Na vprašanje, kaj menijo o interesni dejavnosti Razveselimo starejše, so učenki podali zanimive odgovore.

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Je zelo zanimiva.«
- »Zelo mi je všeč.«
- »Je zelo zanimiva ter koristna.«
- »Dejavnost je zanimiva, ker veliko izveš tudi o starih običajih.«
- »Naučiš se novih in koristnih stvari.«
- »Izveš zanimive stvari iz preteklosti, na primer, kako so kakšno delo opravljali v preteklosti.«

Duckworth (2011, str. 18–19) ugotavlja, da so vrednote misli in ideje, ki jim pripisujemo velik pomen in ki bistveno zaznamujejo vsa naša vsakodnevna ravnanja in razmišljanja.

»Stari ljudje so potrebni pomoči. Vsi učenci na šoli bi se lahko udeležili in pomagali bolnim v domu.« Učenka je izpostavila, da so ljudje potrebni pomoči, kar lahko razumemo na način, da učenka razume starost in potrebe starih ljudi. Sklepamo lahko, da njen odgovor prav tako sporoča, da je uvidela potrebo po večjem številu medgeneracijskega sodelovanja in da stanovalci v domu potrebujejo bližnje, da bi jim pregnali trenutke osamljenosti.

»Menim, da je interesna dejavnost zanimiva, saj v delavnicah izdeluješ tudi različne stvari, na primer adventne venčke.« Nekaterim učencem je delo v delavnicah posebej zanimivo in pestro. Med delom prisluhnejo zgodbam stanovalcem, ki jim pripovedujejo o tem, kako so lahko v preteklosti podobno delo v celoti sami opravili.

Ugotovitve povedo, da je pestrost zastavljenega programa zanimiva in pomembna. Veliko učencev se rado spominja prav tistih dogodkov, ki so jih s stanovalci doživeli kot pozitivne, ter jih pripovedujejo v domačem okolju in tudi v šoli. Učence pritegnejo pestre delavnice, saj jim tako lahko hitro priskočijo na pomoč, bodisi da jim pomagajo pri izbiri barve ali da jim pomagajo držati izdelek in ga skupaj dokončajo. Učenci se zavedajo, da je za stare ljudi pomembno, da sodelujejo v skupini, da pokažejo svojo identiteto in ustvarjalnost ter da ob tem potrebujejo pomoč druge osebe.

Ramovš (2017, str. 270–271) navaja, da stari ljudje prispevajo k lepšemu sožitju tako, da sprejmejo svojo vlogo starih ljudi, da se veselijo lepega v svojem življenju in sprejmejo svoje nerešljive težave, da doživljajo svoja stara leta kot smiselno obdobje življenja, da se naučijo lepe in vedre komunikacije med seboj in z mlajšimi ter da sprejmejo mirno starostno spokojnost, ki tako prijetno greje človek od znotraj in je tako vabljiva za druge ljudi.

»Izveš zanimive stvari iz preteklosti, na primer, kako so kakšno delo opravljali v preteklosti.« Tudi v tem primeru vidimo, da je otrokom pomembno, da izdelke delajo skupaj in da ob tem poslušajo zgodbe iz življenja stanovalcev Doma Hmelina, ko so imeli še dovolj energije in so vse zmogli postoriti sami.

»Menim, da je interesna dejavnost nujno potrebna, ker tako osrečimo starejše in jim pomagamo pri izdelovanju in ustvarjanju.« Učenka je izpostavila dejstvo, da so stari ljudje srečni, ko v delavnicah izdelujejo izdelke, ki so jih v preteklosti lahko izdelali sami.

4.1.4 Vprašanje: Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?

Vsi otroci so odgovorili, da se jim zdi interesna dejavnost zelo pomembna. Ob tem so se takoj spomnili na različne delavnice, v katere so bili vključeni. Ponosno so pripovedovali, da so jih peljali z invalidskim vozičkom po sprehajalni stezi. Ena

učenka je ob tem povedala: »Vsi učenci bi lahko bili vključeni v projekt Razveselimo starejše.«

Ponosna sem na podobne izjave, ki se nanašajo na zrelost otrok, ki so prepoznali potrebe starih ljudi in se odločili za prostovoljno delo.

Pojem socialna mreža pomeni človekovo povezanost z drugimi ljudmi, ki je ena izmed bistvenih človeških potreb in lastnosti. Medčloveška razmerja in odnosi so za človeka v resnici kot mreža; v različnih socialnih mrežah živi vse življenje, če to hoče ali ne. Socialne mreže imajo zanj naslednje vloge: pomagajo mu, da uspeva, zadovoljuje svoje potrebe, ustvarja in napreduje; v življenju postavljajo pravila igre za družbeno sožitje; človekovo vedenje in ravnanje »sejejo« v družbeno sprejemljive in nesprejemljive vloge; varujejo ga pred pomanjkanjem in nevarnostmi; s svojimi omejitvami mu povzročajo tudi nevšečnosti in mu v težavah pomagajo, da ne propade (Inštitut Antona Trstenjaka).

4.1.5 Vprašanje: Kaj menijo o tem, da obiskuješ interesno dejavnost Razveselimo starejše, tvoji starši?

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Mama je zelo vesela, da pomagam starim ljudem.«
- »Zelo so veseli, da obiskujem stare ljudi.«
- »Da naj se še naprej udeležujem interesne dejavnosti.«
- »Zelo jim je všeč, da obiskujem dom.«
- »Da je prav, da jih razveseljujem.«
- »Moji starši so zelo veseli, kajti tudi oni so enakega mnenja, kot sem jaz.«
- »Da bomo izvedeli, kako so živeli v preteklosti.«

»Starši pravijo, da je lepo, da sodelujem, in da naj sodelujem še naprej.« Iz navedenega lahko sklepamo, da je staršem všeč, da njihov otrok obiskuje interesno dejavnost Razveselimo starejše, in si tudi želijo, da bi bil še nadalje vključen in da bi pomagal starim ljudem v domu.

En učenec je povedal naslednje: »Da je to dobro zame, da naj nadaljujem, saj igranje harmonike zelo razveseljuje stanovalce v domu.« Iz tega primera je razvidno, da starši pozitivno vplivajo na otroke in spodbujajo načine sodelovanja,

kar pomeni spodbudo otroku in nadaljnjo motivacijo. Stanovalci doma povedo, da igranje harmonike v Domu Hmelina prinese posebno vzdušje in veselje, saj jim tako dan zelo hitro mine. Prav tako so stanovalci doma učence, ki so igrali na harmoniko, posebej pohvalili, nekaterim so stekle tudi solze sreče, saj so obujali spomine na svoje domače. Nekateri so se ob tem spomnili na svojega sina ali vnuka, ki prav tako igra harmoniko. Stanovalci doma pa so v intervjujih tudi povedali, da so zelo ponosni, da se je harmonikar tudi pogovarjal z njimi. Povedali so še, da se danes otroci v šolah veliko naučijo ter da naj še večkrat pridejo in igrajo harmoniko v domu. Učencem je pohvala veliko pomenila, saj so se o tem pogovarjali na interesni dejavnosti v šoli.

Hlebec, Kavčič in Počrvina (2013, str. 26) navajajo, da so si generacije ljudi na podlagi okoliščin, v katerih so odraščale, izoblikovale različne vrednote, ki v veliki meri vplivajo na vedenje in delovanje ljudi (Novak, 2007, str. 30).

»Stari ljudje potrebujejo pomoč, saj ne pride veliko ljudi na obiske v dom. Mama pravi, da je ponosna name.« Ta izjava nam pove, da je učenka od mame prejela tudi pohvalo, kar vsekakor utrjuje vrednote, kot je potrpežljivost, ki je potrebna pri prostovoljnem delu.

4.1.6 Vprašanje: Kateri dogodek, ki ti ga je zaupala starejša oseba v domu, ti je ostal najbolj v spominu?

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Da me je zelo vesela, ker sem jo obiskala.«
- »Kako je bilo včasih, ko je bilo veliko snega in so hodili peš v šolo.«
- »Da so morali veliko delati, ko so bili še mladi.«
- »Da naj še pridemo k njim.«
- »Ličkanje koruze – takrat smo tudi plesali.«

»Zaupala mi je, kako je bilo, ko je izgubila nogo.« Različne bolezni stanovalcev doma so učence tudi pretresle, saj so v določenih primerih iskali pomoč pri meni kot voditeljici interesne dejavnosti. Sklepamo lahko, da učenci potrebujejo podporo in spodbude pri svojem delu.

»Najbolj mi je ostalo v spominu, ko mi je ena gospa v domu povedala, kako pridno so delali, ko so bili otroci (na njivah, v hlevu, po hiši itd.), in da včasih niso mogli v šoli, ker so delali doma.« Pogosto so stanovalci doma otrokom pripovedovali, da je bilo včasih veliko dela na kmetiji in da so morali veliko delati. Čeprav jim stari ljudje pogosto pripovedujejo podobne zgodbe, jim otroci vedno z veseljem prisluhnejo. Prav tako so učenci o tem pripovedovali v skupini.

Žorž (2000, str. 18–23) poudarja, da vrednote človeka ne silijo, potiskajo k nekim dejanjem, temveč ga vabijo, vlečejo. Dejanje v skladu z vrednotami pa je dejanje človekove svobodne izbire.

»Ena gospa mi je razlagala, kako so včasih živeli. Pokazala mi je, kaj vse je naredila iz volne.« Učenci z veseljem pogledajo predmete, ki jih imajo stanovalci v svoji sobi. Velikokrat se je že dogodilo, da so me učenci poiskali in me povabili, naj si različne stvari, ki jih imajo stanovalci v domu, tudi sama pogledam.

»Presenetil me je en gospod, ker ni mogel govoriti. Najprej nisem vedel, kaj se mu je zgodilo. Peljal sem ga z vozičkom po sprehajalni stezi. Opazil sem, da mu je to zelo všeč.« Iz navedenega lahko sklepamo, da so učenci zelo sočutni do dogodkov, ki jih doživijo v domu. Čeprav se zaradi bolezni nekateri stanovalci doma ne morejo pogovarjati, pa otroci vseeno opazijo njihovo zadovoljstvo nad skupnim sodelovanjem, kar razberejo iz njihovih obrazov. Učenci znajo prepoznati različna čustva in so nase ponosni, da znajo pristopiti k starim ljudem ter prepoznati njihove potrebe in stiske. Zlasti pa je pomembno, da se znajo veseliti z njimi tudi v primerih, ko so tiho, ko jih je bolezen na različne načine prizadela. Prav zaradi tega je nujno potrebno, da se učenci srečujejo v skupini, kjer lahko povedo različne zgodbe starih ljudi in se informirajo o značilnosti staranja.

»Gospa iz doma se mi je zahvalila, ker sem jo peljala z invalidskim vozičkom.« Tudi učence zelo razveseli besedica hvala. Velikokrat sem priča dobrim odnosom in zahvalam stanovalcev, ker so jih otroci odpeljali na sprehod.

»Gospa mi je povedala, da ji je hudo, ker ima malo obiskov.« Vse pogosteje stanovalci zaupajo otrokom, da jih vse manj obiskujejo njihovi ožji sorodniki.

Kot poudarja Mali (2002, str. 318), pa osamljenost ni vedno odvisna od pomanjkanja neposrednih stikov z ljudmi. Socialna omrežja starih ljudi so tako tudi pomemben dejavnik zdravja.

V starosti je človek še posebej občutljiv za njemu primerno ravnotežje med tem, da je neodvisen in samostojen, ter tem, da je sprejet pri svojih, drugih ljudeh v svoji skupnosti in ustanovah. To ravnotežje se hitro zamaje, če star človek zboli, se poškoduje ali se mora preseliti iz svojega okolja. Ker tradicionalne socialne mreže za povezovanje generacij, kakovostno staranje in oskrbo v onemoglosti ne zmorejo več opravljati teh bistvenih nalog v skupnosti, nove socialne mreže pa še niso dovolj razvite, so mnogi stari ljudje osamljeni in izločeni na robove socialnih mrež (Inštitut Antona Trstenjaka).

»Eni osebi je bilo težko, ko je morala v dom, ker je tako zapustila tudi svoje vnuke.« Pogosto se ob podobnih izpovedih zgodi, da stanovalci doma tudi jočejo. Ob tem pripovedujejo otrokom, da imajo ravnolično stare vnuke, kot so oni, in da so se ob srečanju z njimi spomnili nanje. Prav tako povedo, da si želijo, da bi jih pogosteje obiskali. Take izpovedi stanovalcev so tako zanje kot za učence ene izmed najtežjih. Ob tem stari ljudje potrebujejo stisk roke. Vesela sem, ko vidim, da so naši učenci tudi ob tako težkih zgodbah pogumni in znajo čutiti s stanovalci, kadar so žalostni.

Ramovš (2017, str. 466) ugotavlja, da v današnjih življenjskih razmerah mnogi mladi ljudje ne pridejo leta v lep osebni stik s kakim starim človekom, ki bi jih navdušil in bogatil. Tudi veliko starih ljudi leta ne spregovori pomembnega stavka z mladim človekom.

Ljudje si želimo lepega sožitja in ga v resnici potrebujemo, tako kot potrebujemo hrano. Večinoma pričakujemo, da bo prišlo samo od sebe, pa ne pride. V današnjih življenjskih razmerah skorajda ni mogoča tradicionalna povezava rodov v večgeneracijskih družinah, pa naj si jo človek želi ali pa ima do nje odklonilen odnos.

»Praznovanje 70. rojstnega dne v domu.« Sklepamo lahko, da stanovalcem zelo veliko pomeni, da praznujejo svoje obletnice, zlasti rojstne dneve. Ob tem pogosto povedo, da jim je čestitala tudi delovna terapeutka. Učencem večkrat pokažejo fotografije pomembnih dogodkov, ki so jih doživeli v svojem življenju.

4.1.7 Vprašanje: Na kateri način pomagaš starejšim ljudem v domu?

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Sprehodi po parku z invalidskim vozičkom.«

- »Se pogovarjamo, da jim čas hitreje mine.«
- »Se družimo.«
- »Da sem prijazen.«
- »Da jim pomagam.«
- »Pomagam jim vstati, da lahko hodijo.«

Učenci vidijo pomoč, ki jo lahko nudijo starim ljudem v domu, v največji meri v sprehodih, pogovorih in druženju z njimi na različne načine, na primer sodelovanje v različnih delavnicah v domu. K temu pripomorejo posameznikove vrednote, med katere spadata prijaznost in potrpežljivost.

Kristančič (2007, str. 69–70) navaja, da ti, da si uspešen na katerem koli področju udejstvovanja v življenju, denimo umetnosti, športu, znanosti in celo v prostočasnih dejavnostih, terja od vsakega posameznika prizadevnost, disciplino, predanost, vadbo.

K večji učinkovitosti nam pomagajo različne tehnike, ki postanejo del nas samih. Omogočajo nam, da nekaj naredimo, nekaj dosežemo oziroma nastopimo z lahkotnostjo, ki ne vsebuje in ne odseva vseh naporov, ki smo jih sicer vložili v svoje dosežke.

»Z njimi se pogovarjam in jim pomagam pri izdelovanju različnih stvari v delavnicah.« Iz povedanega lahko sklepamo, da se učenci aktivno vključujejo v delavnice in sproščeno navezujejo pogovore s stanovalci.

Dragoš (2000, str. 293) navaja, da staranje vpliva na socialne mreže, na izbiro ljudi, s katerimi se družimo, in na način, kako to počnemo. Socialne mreže vplivajo na staranje, kar pomeni, da ne moremo razumeti socialnih vidikov staranja, če ne poznamo obsega socialnih vezi, njihovih potencialov, kakovosti in učinkov.

4.1.8 Vprašanje: Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj s stanovalci doma, vam je ostal najbolj v spominu?

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Ko sem jih peljal z invalidskim vozičkom.«
- »Peka potice in piškotov.«
- »Barvanje velikonočnih jajčk.«

- »Ličkanje koruze.«
- »Ko smo jim podarili slike od naših skupnih srečanj, doživetij.«
- »Barvanje risbic.«
- »Sprehodi.«
- »Pomoč pri vožnji z invalidskim vozičkom.«
- »Ko smo delali sadno kupo.«
- »Ko smo skupaj izdelovali pustno masko ter se pogovarjali.«

»Bila sem na obisku pri eni gospe, ki je bila zelo bolna. Ni ji bilo prijetno, a potem sva jo s sošolko razveselili.« Sklepamo lahko, da bolezen onemoglih ljudi vpliva na občutke otrok, ki se srečajo z onemoglo osebo. Prav tako v skupini pogosto poročajo o nepredvidenih dogodkih. Sklepamo lahko, da sta se učenci potrudili razumeti njeno bolezen, jo potrpežljivo spremljati in ji znali nuditi oporo pri pogovoru. Podobni dogodki ostajajo obema generacijama še dolgo v globokem spominu.

Mali (2008, str. 75–76) navaja, da star človek, ki biva v domu, potrebuje socialno mrežo ljudi, iz katere črpa oporo, tako da se z njim poveže in ohranja stike. Najpomembnejši med njimi so ožji svojci stanovalcev (otroci, partnerji, vnuki). Naslednji pomemben člen socialne mreže starega človeka je osebje v domu. Čeprav stanovalci z osebjem niso v zelo intimnem in tako poglobljenem odnosu, kot so s sorodniki, jih star človek potrebuje, da se po potrebi zateče k njim po pomoč.

4.1.9 Vprašanje: Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Najbolj všeč mi je, če so stari ljudje zgovorni.«
- »Prijaznost.«
- »Kadar se pogovarjamo.«
- »Ličkanje koruze.«
- »Izdelovanje različnih izdelkov v delavnicah.«

»Stari ljudje ti povedo svoje izkušnje in te naučijo kaj novega.« Sklepamo lahko, da so pripovedi stanovalcev za učence zanimivi. Njihovo pozornost pritegne tudi dogajanja v domu. Nekateri jim zaupajo, da je težko bivati skupaj še z drugo osebo v sobi. Drugi jim povedo, da je osebje zelo prijazno in da jim delovna terapevtka velikokrat polepša dan. Učencem prav tako veliko pomeni, da se lahko spominjajo veselih trenutkov, ki so jih preživeli skupaj s stanovalci doma. Ko o tem pripoveduje v skupini, njihovi obrazi odražajo posebno energijo in zadovoljstvo nad svojo izbiro, da obiskujejo interesno dejavnost Razveselimo starejše.

Učenci poznajo značilnosti staranja, zato razumejo, da se nekateri težko pogovarjajo zaradi različnih bolezni. Prav tako so spoznali demenco in značilnosti ljudi, ki jih ta bolezen spremlja. Občudovanja vredno je, da so dvanajstletniki razumevajoči in potrpežljivi v medsebojni komunikaciji.

4.1.10 Vprašanje: Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?

Nekateri izmed odgovorov učencev:

- »Želijo si iti domov k svoji družini.«
- »Da bi jih čim večkrat obiskali ali poklicali po telefonu.«
- »Pogosteje si želijo videti svojo družino.«
- »Da bi odšli domov in videli svoje vnuke.«
- »Da bi se odpravili na kakšne izlete.«
- »Da bi bili zdravi.«
- »Da bi se lahko družili in se tudi zabavali.«
- »Da bi dobili še bolj vitalno in zdravo sostanovalko.«
- »Da bi sorodniki in znanci pogosteje prišli na obisk.«

Nad odgovori učencev nisem presenečena. Stanovalci doma so otrokom zaupali najranljivejše in najtežje zgodbe iz svojega življenja. Vsi učenci so doživeli izpoved, da si zelo želijo osebnih stikov s svojo družino in da jih zelo pogrešajo.

Potreba po osebnem medčloveškem odnosu je pri današnjih starih ljudeh med najmanj zadovoljenimi, zato je osamljenost ena izmed najbolj razširjenih in najhujših stisk (Ramovš, 2003).

Med pogostejšimi odgovori so torej učenci navajali, da si stari ljudje želijo, da bi se odpravili na kakšen izlet. Prav tako so učencem pogosto omenili, da si želijo zdravja in tudi zabave v domu. Zaupali so jim, da je posebej zabavno, kadar pridejo v dom muzikantje, kajti ob poslušanju glasbe jim dan zelo hitro in prijetno mine. Glasba v domu jim vzbudi spomine, ki se jih radi spominjajo.

»Nikoli ne dobijo veliko obiskov, zato bi bili zelo hvaležni.« Pokazalo se je, da učenci razumejo stisko starih ljudi v domu in so tudi začutili, da so pogosto osamljeni. Sklepamo lahko, da otroci čutijo njihove bolečine, saj med drugim navajajo, da bi bili stanovalci Doma Hmelina zelo hvaležni, če bi jih sorodniki pogosteje obiskali.

»Da bi jih večkrat obiskali otroci, da bi jim polepšali dan in narisali nasmešek na obrazu.« Iz navedenega lahko sklepamo, da otroci na obrazu prepoznajo, kdaj se stari ljudje počutijo osamljene. Prav tako je bilo opaziti, da so otroci velikokrat objeli stanovalce Domu Hmelina in da jim je bližina otrok v veliko oporo, zlasti tistim, ki imajo manj stikov s svojimi sorodniki.

Kristančič (2007, str. 69) navaja, da je pomembno spoznanje, da nas ne sprošča to, da smo sami sebi zadostni, temveč da potrebujemo druge ljudi, srečanja z njimi, tudi prijatelje. Ljudje med seboj kaj hitro zaznamo pozitivne in negativne vibracije, ki jih oddajamo. Pomembno je, da imamo z osebami, s katerimi smo v tesnejšem odnosu, skupne interese in dejavnosti, ki bogatijo odnos in nas sproščajo. In kje drugje to najdemo kot prav v preživljanju prostega časa?!

Na prvo raziskovalno vprašanje so učenci odgovorili, da projekt Razveselimo starejše ocenjujejo kot zelo pomemben. Povedali so tudi, da je projekt zelo zanimiv in koristen. Iz navedenega izhaja, da se učenci zavedajo stiske starih ljudi in njihove potrebe po druženju s svojimi sorodniki in drugimi prijatelji. Prav tako se zavedajo, da je osamljenost starih ljudi v domu pogosto prisotna. Iz navedenega lahko sklepam, da se učenci zavedajo pomena prostovoljnega dela, kar so tudi potrdili z odgovorom, da je projekt Razveselimo starejše zelo pomemben.

Pri drugem raziskovalnem vprašanju so učenci navedli različne načine, kako lahko starim ljudem v Domu Hmelina pomagajo. Najpogosteje navajajo delo v različnih delavnicah ter pomoč pri hoji in vožnji z invalidskim vozičkom. Prav tako pa radi sodelujejo v vseh oblikah medsebojnega sodelovanja in druženja.

V odgovorih na tretje raziskovalno vprašanje so učenci izpostavili različne dogodke, ki so jim ostali najbolj v spominu. Ugotavljam, da je učence zelo ganilo,

da imajo nekateri stanovanjci Doma Hmelina zelo malo stikov s svojimi sorodniki. Otroke je na nek način posebej prizadelo, da jih njihovi vnuki zelo malo obiskujejo. Prav tako ugotavljam, da so stanovanjci doma učencem zaupali težke zgodbe, ki so bile boleče za stare ljudi in tudi za otroke. Učenci so povedali, da jih je zelo pretreslo, da se stari ljudje pogosto počutijo osamljene, zlasti tisti, ki so že izgubili svojega življenjskega sopotnika.

Pri četrtem raziskovalnem vprašanju so učenci odgovorili, da jih v Domu Hmelina pritegnejo različne dejavnosti. Zelo se veselijo pestrih delavnic, kot sta ličkanje koruze in peka potice. Skleпам lahko, da je program skupnega sodelovanja zanimiv tako otrokom kot starim ljudem.

4.2 Intervjuji s stanovanjci in stanovanjkami doma

Intervjuje sem izvedla z 20 stanovanjci doma Hmelina Radlje ob Dravi. Zajeti so tako ženske kot moški.

4.2.1 Vprašanje: Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Nekateri izmed odgovorov stanovanjcev Doma Hmelina:

- »Je lepo, da se družijo z nami.«
- »Je lepo, da sprejemajo stare ljudi in bolnike.«
- »Je prav, da vidijo, kako so nekateri ubogi in bolni.«
- »Pri otrocih smo opazili, da jih zanimajo pogovori z nami.«

»Je potrebno, da otroci pridejo v dom. Tudi zapojemo.« Vsi stanovanjci Doma Hmelina so navajali, da se otrok zelo razveselijo. Nekateri so celo poudarili, da raje vidijo, če k njim pridejo učenci iz osnovne šole, kajti v dom prihajajo tudi otroci iz vrtca. Tudi ta oblika povezovanja jim je sicer zelo všeč, vendar so nekateri omenili, da je takrat nekoliko bolj glasno in da nekatere to moti.

»Srečanje z učenci me razveseli. Veliko mi pomeni otroški smeh.« Večina stanovanjcev Doma Hmelina je povedala, da je otroški smeh nekaj posebnega, kar jim daje energijo in voljo do življenja. Posebej so poudarjali, da se otrok, ki prihajajo v dom, vedno razveselijo. Prav tako so povedali, da se ob tem spomnijo tudi na svoje vnuke.

»Vesela sem voditeljice (učiteljice), ki pripelje otroke v dom.« Nekateri so navedli, da so učenci lepo pripravljani na pogovore s stanovalci Doma Hmelina in da so opazili, da je voditeljica zelo prijazna in se zanima, kako učenci sodelujejo z njimi.

4.2.2 Vprašanje: Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Nekateri izmed odgovorov stanovalcev Doma Hmelina:

- »Ko sem se pogovarjala z otroki, sem se spomnila na svoja mlada leta.«
- »Otroci so preprosti.«
- »Vse mi je bilo zelo všeč.«
- »Prireditve, ki jih otroci pripravijo v domu.«
- »Ko me otroci objamejo.«
- »Otroški smeh.«

»Otroci so preprosti.« Večina stanovalcev je navedla, da so opazili, da se ob otrocih počutijo sproščene. Nekateri so tudi povedali, da se velikokrat počutijo slabšega zdravja, a se, ko pridejo v dom otroci, vseeno potrudijo in se udeležijo prireditev ali delavnic.

»Otroci iz vaše šole me vedno objamejo in me vprašajo po mojem počutju.« Vsi stanovalci doma so povedali, da so opazili, da so učenci, ki prihaja iz Osnovne šole Muta, zelo odprti in se zelo radi pogovarjajo.

»Ko izvem, da pridejo nastopat otroci, se vedno udeležim.« Podobne odgovore so stanovalci pogosto navedli. Povedali so tudi, da se vseh dejavnosti ne udeležujejo, ker jih je zelo veliko, vendar pa jim posebej veliko pomeni, kadar nastopajo otroci. Iz navedenega lahko sklepamo, da so stanovalci Doma Hmelina otrok zelo veseli, saj jim vzbudijo prijetne spomine na njihove družine, o katerih pogosto pripovedujejo.

Kristančič (2007, str. 67) navaja, da aktivno preživljanje prostega časa v dejavnosti, ki jo z veseljem opravljamo, ali sprostitev ublažita vse napetosti in povrneto nasmeje na ustnice. Lepota se prikaže v nas samih. Skrbi, napetosti, žalosti in bolečine se kaj hitro pokažejo na našem videzu.

4.2.3 Vprašanje: Kaj vam ni bilo všeč?

Najpogostejši odgovor stanovalcev Doma Hmelina je bil:

- »Nad ničemer se ne pritožujem.«

Nekateri so ob tem povedali, da si želijo zdravja in da bi bila delovna terapevtka še nadalje tako prijazna in dobre volje. To jim veliko pomeni, saj jim polepša dan.

Kristančič (2007, str. 67) poudarja, da je to, da se dobro počutimo, eden izmed pomembnih razlogov globoke sprostitve. Dejstvo je, da se, ko smo globoko sproščeni, počutimo vzneseno in smo polni energije. Več energije imamo, bolje se počutimo, vitalnejši in živahnejši smo. Ko sami rečemo: »Življenje je lepo!«, to pomeni, da imamo dovolj energije, da v življenju uživamo. To življenjsko energijo dobivamo s hrano, kisikom, spanjem, preživljanjem prostega časa in druženjem z drugimi osebami.

4.2.4 Vprašanje: Kaj bi vi spremenili?

Nekateri izmed odgovorov stanovalcev Doma Hmelina:

- »Naj vse ostane, kot je.«
- »Da bi večkrat prišli muzikantje in da bi tudi plesali tako, kot smo za staro leto.«
- »Da bi bilo dovolj medicinskih sester.«
- »Da bi se stanovalci bolj družili med seboj.«
- »Da bi pogosteje obiskovali sosednje domove.«
- »Da bi bilo na razpolago več kadra.«

Stanovalci doma so najpogosteje navajali, da naj vse ostane tako, kot je. Izražali so zaskrbljenost nad dejstvom, da je premalo kadra in medicinskih sester. Predvsem pa so poudarjali: »V domu je veliko aktivnosti, ki me razvedrijo.« Podobne odgovore so podajali skoraj vsi intervjuvanci. Povedali so, da se ne udeležujejo vseh aktivnosti, ker imajo težave z zdravjem. Radi pa se udeležujejo prireditev, na katerih nastopajo pevci ali muzikantje ali ko nastopajo otroci. Radi se

pridružijo tudi različnim aktivnostim, kot so: kostanjev piknik, ličkanje koruze, obiski delovne terapije (priljubljeni sta šivanje in lepljenje slik), delavnice, v katerih luščijo fižol in čistijo buče.

Kristančič (2007, str. 26) navaja, da je človek posameznik, edinstveno bitje, različno od katerekoli druge osebe. Človek se razlikuje po svoji posebni zmesi karakterja, temperamenta, nadarjenosti in dispoziciji tako, kot se razlikuje po prstnih odtisih. Človek lahko potrdi svoje človeške zmožnosti le z uresničevanjem svoje individualnosti svoje identitete. Prav individualnost in trdnost identitete pa sta osrčje svobodne izbire prostega časa.

4.2.5 Vprašanje: Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Nekateri izmed odgovorov stanovalcev Doma Hmelina:

- »Da bi še nadalje v dom prihajali vaši učenci.«
- »Sodelovanje z različnimi društvi še nadalje.«
- »Da bi večkrat prišli muzikantje.«
- »Da bi otroci večkrat prišli v dom.«
- »Plesanje v krogu ob kakšnih prireditvah.«
- »Da bi otroci prišli tudi v sobe in se pogovarjali z nami.«
- »Gledanje zanimivih filmov tudi v prihodnje.«
- »Nastopi različnih pevcev.«
- »Zgodovinski krožek še nadalje.«
- »Da bi še naprej imeli zajčke v domu.«

»Delovna terapevtka mi je prinesla fotografijo in mi jo prelepila na steno. Tega ne bom nikoli pozabila. Da bi še večkrat bilo tako.« Posamezni dogodki, ki jih doživijo stanovalci Doma Hmelina, so zelo odvisni od osebja in njihove angažiranosti. Sklepamo lahko, da je odnos osebja pomemben za vse stanovalce, saj so tudi oni poudarili, da si želijo prijazno osebje.

»Želim si pogostejšega srečevanja s stanovalci iz drugih domov. Zelo rad se tega udeležim. Počutim se zelo aktivnega in se rad družim z ljudmi, ki še lahko hodijo. To mi daje posebno moč in veselje. Tega si zelo želim.« Sklepamo lahko, da sta druženje in iskanje prijateljstva bistvenega pomena za vse generacije.

»Celo leto sem nosila regrat zajčkom.« Vsi intervjuvanci so z velikim navdušenjem pripovedovali, da so imeli pet zajčkov, sedaj pa imajo le še dva, ki ju hodijo redno obiskovat. »Vedno sem prinesla del svojega jabolka hrčku.« Obe stanovalki sta povedali, da za te živalce redno skrbita.

4.2.6 Vprašanje: Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Nekateri izmed odgovorov stanovalcev Doma Hmelina:

- »Ličkanje koruze.«
- »Da me peljejo na sprehod.«
- »Barvanje velikonočnih jajčk, peka piškotov in potice.«
- »Igranje harmonike s strani učencev v domu.«
- »Učenci so prisluhnili in bili sočutni do nas.«
- »Da skupaj pojemo.«
- »Da so me vprašali po mojem počutju.«
- »Otroci so bili prijazni.«
- »Ko so mi učenci podarili fotografijo o našem sodelovanju.«
- »Igranje otrok na instrument.«
- »Ko smo lupili jabolka in pripravili sadno kupo.«

»Otroci so korajžni in se znajo pogovarjati.« Stanovalci Doma Hmelina so bili presenečeni, saj so povedali, da je pogovor z učenci potekal zelo sproščeno. Zelo jih je presenetilo, da so jih učenci povprašali po njihovem zdravju in počutju. Pokazalo se je, da stanovalcem Doma Hmelina veliko pomeni, če imajo osebo, ki ji lahko zaupajo svoje počutje.

»Najbolj všeč mi je, da lahko otrokom povem kaj iz preteklosti, saj me vedno z zanimanjem poslušajo.« Sklepamo lahko, da stanovalcem doma veliko pomeni, da lahko pripovedujejo o svoji preteklosti. Prav tako so vsi povedali, da so presenečeni, da so jih otroci tako pozorno poslušali. »Otroke so zanimale tudi podrobnosti. To mi je všeč.«

»Ko je vaš učenec igral na harmoniko, mi je kar srce poskočilo.« Večina stanovalcev je povedala, da jim glasba veliko pomeni, saj jim tako dan hitreje

mine. Poudarili so, da so zelo srečni, ko vidijo otroke, zlasti če pojejo ali igrajo na kakšen inštrument. Takrat se počutijo, kot bi bili doma.

Stanovalci Doma Hmelina navajajo, da jim je v veliko veselje, ko vidijo otroke in slišijo otroški smeh. »Kadar vidim v domu otroke, postanem vedno dobre volje. V jeseni so prišli v dom ter nas peljali z vozičkom po sprehajalni stezi. Ta dan mi je ostal v zelo lepem spominu. Vedno bi moralo biti tako.«

Vsi stanovalci so povedali, da jim je všeč, ko v Dom Hmelina pridejo otroci. »Otroci so tako veseli in prijazni. Rad vidim, če v dom pridejo otroci.«

Stanovalcem je tudi zelo všeč, da jim otroci pomagajo pri vožnji z vozičkom. »Otroci me velikokrat presenetijo. Ena učenka me je pred kratkim peljala z vozičkom po sprehajalni stezi. Ob tem se spomnim tudi na svoje sinove in vnuke.«

Stanovalci so povedali, da jim je druženje z učenci posebej pri srcu, saj se učenci zelo radi pogovarjajo in so prijazni.

Prav tako so vsi intervjuvanci povedali, da so jim sprehodi z učenci zelo všeč. Všeč jim je, da se veliko pogovarjajo. Presenečeni so, da učenci povprašajo po njihovem počutju in zdravju. Pomembno se jim tudi zdi, da jih povprašajo o njihovi preteklosti, o tem, kako so živeli včasih.

Vsi intervjuvanci so povedali, da jih učenci z zanimanjem poslušajo, zato jim radi pripovedujejo tudi o tem, kako so v preteklosti živeli.

Stanovalcem Doma Hmelina je bilo zelo všeč, da so jim otroci pomagali na sprehodu, tudi pri vožnji z invalidskim vozičkom. »Če mi kdo pomaga, potem se sprehodim po parku.«

»Pa kako veseli so otroci. Ko izvem, da pridejo, jih tisti dan cel dan čakam.« Podobne izpovedi so navajali tudi drugi stanovalci Doma Hmelina. Sklepamo lahko, da je popoldne, ki ga preživijo z otroki, zanje res nekaj razvedrilnega, kar povedo tudi sami. Vsi stanovalci so navajali, da jih otroški smeh razvedri in jih osreči. Iz navedenega izhaja, da je nujno, da potekajo v domu različni projekti medgeneracijskega sodelovanja.

»En učenec me je peljal na sprehod. Videla sem, da si je tudi on želel, da me pelje z vozičkom.« Stanovalci doma se s prijetnimi občutki spominjajo druženja z učenci. Posebej jih navdušujejo dobra volja, prijaznost in odprtost otrok.

»Zelo všeč mi je bilo, ko so me učenci pozdravili in mi dali roko. Tega si še želim.« Podobne izjave so podali tudi drugi. Iz tega lahko sklepamo, da jim telesni stisk roke veliko pomeni in si tega želijo tudi v prihodnje.

»Otroci znajo spoštovati ljudi.« Vesela sem, da se otroci znajo približati stanovalcem v domu ter z njimi navezati prijateljske odnose in jih tudi osrečiti.

Stanovalci Doma Hmelina so se udeležili različnih delavnic. Predvsem jim veliko pomeni, da se lahko z učenci pogovarjajo in jim lahko tudi kaj zaupajo. Vsem stanovalcem je posebej ostalo v spominu ličkanje koruze. »Lani sem dobil kar nekaj žuljev, pa sem kljub temu ličkal. Zelo mi je všeč, ker sem enkrat tudi plesal z vašo učenko. Učenci so me tudi fotografirali, ko sem plesal. Sliko sem si obesil na steno v moji sobi.«

Skupne aktivnosti so stanovalce Doma Hmelina in učence Osnovne šole Muta zelo povezale. Vsi anketirani so se zelo radi spomnili skupnega druženja. »Včasih se delavnic ne udeležim, ker sem slabega zdravja. Adventni venček mi je pomagala izdelati ena prijazna učenka, saj sam ne bi več imel volje, pa tudi ne bi znal. Podala mi je okraske za venček ter sva jih skupaj pritrdila. Tega se bom vedno spominjal.«

Stanovalce Doma Hmelina je povezala tudi delavnica peke potice. V lepem spominu je delavnico ohranila stanovalka, ki je učencem ponosno pokazala, kako se razvleče testo. »Pokazala sem otrokom, kako se razvleče testo. Vsi so me poslušali. Še vedno znam pripraviti testo. Potem smo se vsi slikali. Delovna terapevtka je obesila sliko na oglasno desko.«

Ramovš (2003) navaja, da je ena izmed temeljnih potreb v starosti potreba po predajanju življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji. Človekove življenjske izkušnje so njegovo največje bogastvo. Če človek v starosti ne more predati svojih življenjskih izkušenj naslednjim generacijam, svojo preteklost dojema kot nesmiselno.

Obisk delavnic je prav tako pomemben za stanovalce Doma Hmelina, ki so bolni in imajo prizadeto roko (npr. po kapi). Tudi njih so delavnice povezale z učenci. Z učenci so se pogovarjali in skupaj pripravili kakšen izdelek. Menijo, da je sodelovanje z učenci zelo dobro, saj jim tudi pomagajo pri delu. »Učenka, ki je sedela poleg mene, mi je pomagala pobarvati pustno masko, ker sama težko barvam. Vprašala me je, katero barvo bi izbrala, nato je pobarvala masko. Na koncu smo si maske naredili in se slikali. Fizioterapevtka je sliko prinesla v mojo sobo. Tega sem najbolj vesela.«

Stanovalci Doma Hmelina so med drugim povedali, da so opazili, da so učenci lepo vzgojeni in so jim vedno pripravljene pomagati. Predvsem jim veliko pomeni,

da se lahko z njimi pogovarjajo. Pomembno jim je tudi, da so jih učenci objeli in vprašali po počutju.

Večina stanovalcev Doma Hmelina je povedala, da so postali osamljeni ob izgubi življenjskega sopotnika. »Sedaj ni več tako, kot je bilo včasih. Ko mi je umrl mož, je vse postalo drugače. Tudi zdravstveno stanje se mi je poslabšalo. Zaradi bolezni sem se morala preseliti v dom.«

Flaker (2008) navaja, da je spoznanje, da si sam, včasih boleče, včasih osvobajajoče, ko osamljenost prinese nazadovanje in nemoč, pa je pomembno, da se povežemo z drugimi. Da smo sami, je družbeni konstrukt, osamljenost pa posledica družbenih procesov; izumiti je torej treba načine, kako biti skupaj (in kako biti sam) – narediti je treba družbeno konstrukcijo skupnosti.

5 SKLEPI

- Interesna dejavnost Razveselimo starejše je na šoli med zelo priljubljenimi, saj se o njej pogovarjajo v šoli, med prijatelji in prav tako v domačem okolju.
- Učenci so v večini primerov navajali, da so za interesno dejavnost Razveselimo starejše slišali od svoje starejše sestre ali brata ter od svojih sošolk in sošolcev.
- Prek projekta Razveselimo starejše so učenci spoznali, da imajo stari ljudje še veliko življenjske energije in motivacije za ustvarjanje in skupno delo.
- Učenci za opravljanje svojega dela potrebujejo podporo in spodbudo.
- Učenci so se odločili za interesno dejavnost Razveselimo starejše zato, ker se zavedajo, da stari ljudje v domu potrebujejo pomoč. Prav tako jih medsebojno sodelovanje veseli ter želijo stanovalcem doma polepšati in popestriti dan. Sklepamo lahko, da imajo mladi občutek za delo s starimi ljudmi.
- Ugotovljeno je bilo, da vse otroke pri njihovem delu spodbujajo tudi starši. Pohvala staršev jim veliko pomeni, predvsem jim je nadaljnja motivacija za njihovo udeležbo v projektu.
- Učencem je ostalo veliko trenutkov, ki so jih preživeli s stanovalci, v lepem spominu. Zanimive so jim bile zgodbe o njihovem življenju iz preteklosti, kot na primer, kako je delo potekalo včasih. Zelo so jih ganile izpovedi nekaterih, ki so jim zaupali, da jih ožji sorodniki obiskujejo le redko. Otroke so presenetile tudi različne izpovedi in zgodbe stanovalcev glede njihove težke bolezni in vzrokov za prihod v dom.
- Sklepamo lahko, da imajo učenci posluš za delo s starimi ljudmi, saj znajo poslušati in so tudi potrpežljivi sogovorniki.
- Vsi učenci so povedali, da jim je posebej všeč, da se lahko s starimi ljudmi sprehajajo po parku in peljejo njihov invalidski voziček. Povedali so tudi, da jim je bila zelo všeč delavnica o izdelavi potice. Prava tako se radi spominjajo tudi vseh drugih delavnic.
- Učenci so prepoznali stisko starih ljudi in povedali, da si večina zelo želi, da bi se vrnila nazaj k svoji družini. Želijo si tudi, da bi jih sorodniki pogosteje obiskali.

- Izbrana tema je vsebinsko pomembna za socialno delo, saj je medgeneracijsko povezovanje mlajše generacije s starejšo nujno potrebno, ker prispeva h kakovostni starosti.
- Sodelovanje učencev v projektu Razveselimo starejše pomembno vpliva na osebnost učencev in hkrati prinaša razvijanje kvalitativnih osebnostnih vrednot posameznika.
- Spoštljiv odnos med generacijama, ki se močno čuti v medsebojnem sodelovanju, je most, ki vodi h kakovostni starosti.
- Sodelovanju v projektu daje mladim možnost, da razvijajo spoštljiv odnos do starejše generacije in s tem osebnostne vrednote. Dobri odnosi med generacijami so tisto, kar prinaša mladim in starejšim ljudem poseben smisel in zdravje.
- Učenec nameni svoj prosti čas za dobrobit drugega, ki potrebuje našo pozornost, da lahko oblaži trenutke osamljenosti.
- Izobraževanje učencev o značilnostih staranja je nujno potrebno, saj je ključno za dobro medsebojno razumevanje in širjenje socialnih mrež.
- Izzivi, kot je projekt Razveselimo starejše, pomagajo širiti različne oblike prostovoljnega dela, zlasti na področju medgeneracijskega sodelovanja.
- Izobraževanje učencev o starosti je pomembno za socialno delo, saj je nujno, da mladostniki stare ljudi razumejo.
- Stanovalci Doma Hmelina so spoznali, da so otroci zelo preprosti, saj se z njimi počutijo zelo ustvarjalne in srečne.
- Ugotovili so tudi, da smeh otrok vpliva na to, da se počutijo vedre, vesele in motivirane za delo v delavnicah. Predvsem pa prisotnost otrok poživljuje njihova srca oziroma njihovega duha in jim da moči za življenje.
- Kot najaktivnejši in najpestrejši delavnici so tako učenci kot stanovalci doma navedli ličkanje koruze in peko potice ob posebnih praznikih.

6 PREDLOGI

- Medgeneracijsko sodelovanje daje priložnost otrokom in stanovalcem doma, da lahko preživijo prosti čas na kakovosten način. Medsebojno sodelovanje zvišuje kakovost bivanja starih ljudi v domu, širi socialne mreže in je most do kakovostne starosti.
- Čeprav se je bilo treba naučiti peljati invalidski voziček, je ta naloga za učence ena izmed najaktivnejših in najpriljubljenejših. Učenci so se počutili koristne in so bili veseli, da so lahko pomagali starim ljudem v Domu Hmelina. Predlagam, da se obstoječa oblika povezovanja ohrani tudi v prihodnje.
- Ker je projekt Razveselimo starejše ena izmed najpriljubljenejših interesnih dejavnosti na naši šoli, bomo z njim vsekakor nadaljevali tudi v prihodnje in še vključili manjše projekte, ki povezujejo otroke in stanovalce Doma Hmelina. V projekt bi lahko na primer vključili obdarovanje stanovalcev doma ob božičnih praznikih. Manjši projekt bi se imenoval »Medvedek zate«. K sodelovanju bi bili povabljeni vsi otroci iz naše šole. V šoli bi v mesecu decembru zbirali medvedke, ki jih otroci več ne potrebujejo. Zbrane medvedke bi podarili za darilo starim ljudem v Domu Hmelina za božične praznike. Učencem bi se ponudila priložnost, da bi lahko pomagali deliti darila v domu, in sicer bi se v delitev daril lahko vključili tudi drugi učenci, ki do sedaj še niso bili vključeni v to interesno dejavnost. S projektom »Medvedek zate« bi zagotovo pridobili nove prostovoljce, ki bi želeli sodelovati z Domom Hmelina in nuditi različne oblike pomoči.
- Menim, da bi inovativen projekt »Medvedek zate« na naši šoli odlično zaživel in da bi ga podprla tudi ravnateljica šole.
- Do sedaj so učenci svoje vtise objavljali v šolskem glasilu in v glasilu Občine Muta. V prihodnje bi lahko sodelovali tudi s prispevki, objavljenimi v glasilu Doma Hmelina.
- Ravnateljica vsako leto pohvali in izroči priznanje učencem na šoli, ki sodelujejo v Projektu Razveselimo starejše. S priznanjem se sodelujočim izkažeta pozornost in zahvala za odlično opravljeno delo.

- Predlagam, da bi vsako leto izbrali tudi tri »naj učence«, ki bi pohvalo prijeli v Domu Hmelina Radlje ob Dravi.
- Menim, da bi bilo dobro, da bi se inovativni programi predstavili tudi širše in v sodelovanju z drugimi šolami. Nekateri učenci so v intervjuju navedli, da so jim stari ljudje zaupali, da si želijo več obiskov otrok. Predstavitev programov drugim šolam bi marsikoga spodbudila k pozitivnemu razmišljanju in vključitvi v različne oblike medgeneracijskega sodelovanja. Nekateri stanovalci Doma Hmelina so otrokom zaupali, da jih njihovi vnuki bolj poredko obiščejo. Podobni programi bi spodbudili otroke, da bi se spomnili na svoje »babice« in »dedke« ter jih pogosteje obiskali.
- Moja velika želja je, da bi se podobni projekti razvijali tudi v prihodnje, zlasti da bi bili obstoječi projekti dobro podkovani in podprti s strani ravnateljev osnovnih šol in staršev otrok. S skupnimi močmi in z dobrim zgledom bomo vplivali na vrednote, ki so za mlade še tako pomembne in so most do kakovostne starosti vsakega posameznika.

7 LITERATURA

7.1 Knjižni viri

1. Čačinovič - Vogrinčič, G. (2000). Družina in star človek. *Socialno delo*, 39(4-5), 287.
2. Duckworth, J. (2011). *Mala knjiga vrednot*. Ljubljana: Založba Karantanija.
3. Dragoš, S. (2000). Socialne mreže in starost. *Socialno delo*, 39(4-5): 293–314.
4. Flaker, V., Mali, J., Kodole, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
5. Flaker, V. (2012). *Direktno socialno delo*. Ljubljana: Založba/*cf.
6. Filipovič Hrast, M., & Hlebec, V. (2015). *Staranje prebivalstva: Oskrba, blaginja in solidarnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
7. Hlebec, V. (ur). (2009). Starejši ljudje v družbi sprememb. *Dialogi*, 10. Maribor: Aristej.
8. Hlebec, V., Filipovič Hrast, M., Kump, S., Jelenc Krašovec, S., Pahor, M., & Domajnko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Hlebec, V., Kavčič, M., & Počrvina Ogulin, G. (2013). *Staranje, izziv za izobraževanje in medgeneracijsko sodelovanje*. Učbenik programa za usposabljanje strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih. Ljubljana: Zveza ljudskih univerz Slovenije.
10. Hvalič Touzery, S. (2014). Tradicionalne socialne mreže najstarejših ljudi v Sloveniji. *Kakovostna starost*, 17(1): 3–15. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
11. Kristančič, A. (2007). *Svoboda izbire: moj prosti čas*. Ljubljana: Združenje svetovalnih delavcev Slovenije. A. A. Inserco – svetovalna družba.
12. Mali, J. (2002). Starost, emocije in emocionalno delo. *Socialno delo*, 41(6), 317–323.
13. Mali, J. (2006). Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo*, 45(1-2): 17–27.
14. Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

15. Mali, J. (2009). Spremembe v institucionalnem varstvu starejših. V: V. Hlebec, (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (Dialogi, 10) (str. 95–107). Maribor: Aristej.
16. Mali, J. (2012), Uvajanje dezinstitutionalizacije na področju oskrbe starih ljudi. *Čas. krit. znan.*, 39(250), 86–94.
17. Mali, J. (2014). The role of social work in the epoch of intergenerational solidarity in society. *Revija za socialnu politiku*, 21(2), 111–131.
18. Mali, J., & Milošević - Arnold, V. (ur.) (2007). *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
19. Mali, J., & Nagode, M. (2009). Medgeneracijsko sožitje kot temelj sodobne socialne politike v Sloveniji. V: V. Tašner, I. Lesar, M. G. Antić, V. Hlebec, & M. Pušnik, (ur.), *Brez spopada: kultur, spolov, generacij* (str. 215–228). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
20. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
21. Milošević Arnold, V., & Postrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.
22. Milošević Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39(4–5), 258.
23. Milošević Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
24. Musek, J. (1993). *Osebnost in vrednote*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
25. Pečjak, V. (1999). Psihološka priprava na starost. *Kakovostna starost*, 2(4), 6–9.
26. Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
27. Ramovš, J. (2013). *Staranje v Sloveniji*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Inštitut Antona Trstenjaka.
28. Ramovš, J. (2017). *Sožitje v družini*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
29. Žorž., B. (2012). *Vzgoja za vrednote*. Koper: Ognjišče.

7.2 Internetni viri

1. Inštitut Antona Trstenjaka (2010). *Slovar: socialna mreža*. Pridobljeno 10. 6. 2018 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1433.html>.
2. Statistični urad RS, 2015. Pridobljeno 27. 3. 2018 s <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6584>.

8 PRILOGE

Priloga A: Soglasje staršev o uporabi osebnih podatkov otrok

SOGLASJE

Muta, 22. 6. 2018

Spoštovani starši!

Vaš otrok sodeluje v interesni dejavnosti *Razveselimo starejše*, ki uspešno poteka v sodelovanju z Domom Hmelina Radlje ob Dravi.

V magistrskem delu, ki ga pripravljam na Fakulteti za socialno delo, želim podrobneje raziskati, katere oblike sodelovanja s stanovalci Doma Hmelina so učencem ostale najbolj v spominu. Iz tega razloga vabim učence, ki so v šolskem letu obiskovali Dom Hmelina, k izvedbi intervjuja, ki ga bom izvedla v šoli. Pridobljeni podatki bodo uporabljeni zgolj v raziskovalne namene.

Že vnaprej se vam zahvaljujem in vas lepo pozdravljam.

Marija Lisec, dipl. soc. delavka

Ravnateljica:

Anita Ambrož, prof.

IZJAVA

_____ dovoljujem, da moj otrok _____
(ime in priimek starša) (ime in priimek otroka)

sodeluje v intervjuju projekta *Razveselimo starejše*.

Podpis staršev:

Priloga B: Intervjuji z učenci

Intervju 1

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Slišal sem v razredu, ko so se pogovarjali sošolci.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker imam veselje pomagati starim ljudem. Ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zanimiva. Izveš zanimive stvari.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Je zelo pomembna.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da naj še nadalje obiskujem dom, pomagam starim ljudem in jih razveseljujem.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Da je gospe bilo težko, ko je morala oditi v dom in se posloviti od vnukov.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da jih peljem z vozičkom na sprehod. Z njimi se pogovarjam in jim pomagam pri izdelovanju različnih stvari v delavnicah.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
/
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Da smo ličkali koruzo in delali adventne venčke.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi jih večkrat obiskali otroci, da bi jim polepšali dan in narisali nasmešek na obrazu.

Intervju 2

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Slišal sem od starejših razredov.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker se je zabavno družiti s starejšimi. Izveš veliko novih stvari.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo zanimivo. Zabavno se je družiti s starimi ljudmi. Veliko izveš.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Učiš se spoštovati stare ljudi.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da je to dobro zame. Igranje harmonike v domu je dobro zame, tako bom premagal tudi tremo.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?

Da ga sorodniki in vnuki bolj malo obiskujejo.

7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Se pogovarjam z njimi, tako jim čas hitreje mine, in jih razveseljujem s harmoniko.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo ličkali koruzo in pekli potico.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Da ti povedo različne dogodke iz doma in ti zaupajo kaj iz preteklosti. V delavnici te naučijo kaj novega.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi jih njihovi domači več obiskali in jih večkrat vsaj poklicali po telefonu. Nikoli ne dobijo veliko obiskov, zato bi bili zelo hvaležni.

Intervju 3

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od starejših razredov na šoli in od svojega brata.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Dejavnost je zanimiva. Obujaš stare običaje.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Učiš se spoštovati stare ljudi.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Pravijo, da je to dobro zame. Če bom nastopala, bom izgubila tremo.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Da ji je bilo hudo, ko je morala oditi v dom.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v domu?
Se pogovarjam, tako jim čas hitreje mine. Pomagam jim na različne načine. Pomagam jim pri hoji, pomagam jim tudi vstati, ko sedijo.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci doma, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo ličkali koruzo in pekli potico.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Stari ljudje ti povedo svoje izkušnje in te naučijo kaj novega.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi jih njihovi domači več obiskali in jih večkrat vsaj poklicali po telefonu. Nekateri si tudi želijo, da bi dobili še vitalno sostanovalko.

Intervju 4

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Slišala sem od brata, ki je tudi obiskoval dom.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker je zelo zabavno in ker stari ljudje potrebujejo pomoč. Lepo je biti v družbi starejših.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo zanimivo. Še druge bi morali povabiti. Priporočam še ostalim.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Je zelo pomembna.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Mama je ponosna name. Pove mi, da so stari ljudje osamljeni in imajo malo obiskov. Me spodbuja.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Pripoved ene gospe, ki je povedala, da so v domu ljudje osamljeni in da so veseli, če jih obiščemo, saj imajo v domu malo družbe. Da ima malo obiskov od svoje družine. Pa da je včasih bilo hudo, ker so pozimi hodili peš.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da jih peljem z vozičkom. Pomagam jim tudi vstati.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo skupaj barvali in izdelovali pustne maske. Všeč mi je bilo, ko smo jih peljali z vozičkom na sprehod. Tudi lupljenje jabolk in priprava sadne kupe sta bila zanimiva.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ličkanje koruze, izdelovanje sadne kupe in lupljenje jabolk. Tudi vse ostalo mi je bilo zelo všeč.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Isti domov. Tudi več obiskov od svoje družine, pa da bi se stanovalci bolj družili med seboj, da bi imeli več družbe.

Intervju 5

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Slišala sem od svoje sošolke.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker se mi je zdela zanimiva in ker rada pomagam. Ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Zelo mi je všeč, ker lahko pomagam starejšim.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Da. Pomagamo starejšim ljudem, da se lahko pogovarjajo, da niso osamljeni in jim tako dan hitreje mine.

5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Zelo jim je všeč.
6. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Jih peljem z vozičkom.
7. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko mi je gospa pripovedovala o svojem otroštvu. Da se čim več pogovarjamo, da jim čas hitreje mine, saj jim tako polepšam dan.
8. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko so nas lepo sprejeli in smo se lepo družili in sodelovali v delavnici ter naredili sadno kupo.
9. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi odšli domov k svoji družini, da bi jih njihovi sorodniki tudi poklicali po telefonu, pa da bi bili zdravi ter se odpravili na kakšen izlet. Gospa mi je pokazala slike izleta.

Intervju 6

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Slišal sem od učiteljice.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker se zavedam, da stari ljudje potrebujejo družbo. Ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo zanimiva. Priporočam tudi ostalim učencem na šoli, da bi se prijavili in vključili. Izveš zanimive stvari iz preteklosti – kako so kakšno delo opravljali v preteklosti.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo je pomembna.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Zelo so veseli in me spodbujajo, naj še naprej obiskujem stare ljudi v domu.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Kako je bilo včasih, ko so stari ljudje obiskovali šolo. Da je bilo na kmetiji veliko dela in da so morali veliko delati.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v domu?
Se pogovarjam z njimi in se rad družim. Pomagam jim na različne načine.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko sem stanovalca doma peljal z vozičkom na sprehod. To mi je bilo najbolj všeč. Bilo je zelo zanimivo. Tega sem se zelo veselil.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Da so se nas razveselili in so bili prijazni. Nekatere pa zelo težko razumem, ker so bolni. Zelo sem vesel, če se veliko pogovarjamo o njihovem preteklem življenju, o tem, kako so živeli včasih.

10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi bil zdravi. Najbolj si želijo, da bi odšli domov k svoji družini. Nekateri si tudi želijo, da bi imeli sostanovalca v sobi.

Intervju 7

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Za to dejavnost sem slišala od sošolke.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Zato dejavnost sem se odločila zato, ker zelo rada pomagam starim ljudem v domu in ker se z njimi rada družim.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Zelo mi je všeč, saj se tudi veliko naučim, na primer, kako pomagati ljudem, če so v stiski.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo je pomembna. Stari ljudje so veseli, da jim delamo družbo.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ, Dom Hmelina, tvoji starši?
Moji starši so zelo veseli, ker imajo tudi oni enako mnenje, da je pomembno obiskati stare ljudi v domu.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Najbolj mi je v spominu ostala ena babica, ko mi je pripovedovala o svojem otroštvu.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da smo prijazni in se čim več pogovarjamo s stanovalci doma. Pomagam jim tako, da jih peljem z vozičkom na sprehod. Da se pogovarjamo in skupaj sodelujemo v delavnicah in izdelamo različne izdelke.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo peljali stanovalce doma z vozički na sprehod. To mi je bilo zelo všeč.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Najbolj mi je bilo všeč, ko smo s stanovalci doma igrali družabne igre (Človek ne jezi se, Domino, karte).
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Mislim, da si želijo obiskati svojo družino ter imajo željo, da bi šli na različne izlete.

Intervju 8

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od učiteljice.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Rad bi pomagal starim ljudem, ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Dejavnost je zanimiva. Izdeluješ različne stvari v delavnicah. To mi je zelo všeč. Je tudi zelo koristna.

4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo je zanimiva in pomembna. Vsi učenci bi lahko bili vključeni v projekt Razveselimo starejše.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da bomo izvedeli, kako so živeli v preteklosti.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo stare ljudi obiskali v njihovih sobah in se pogovarjali z njimi ter jim tako polepšali dan.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v domu?
Da se pogovarjaš z njimi in si prijazen, da se čim več družimo s stanovalci doma.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ličkanje koruze mi je ostalo posebej v spominu. Stari ljudje so bili zelo zabavni in so tudi plesali.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko smo v delavnicah izdelovali različne izdelke. Veliko mi pomeni, če so stari ljudje v domu prijazni in se radi pogovarjajo z nami. Nekateri zaradi bolezni zelo malo govorijo.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi šli domov in videli svoje otroke in vnuke, ki jih zelo pogrešajo. Zelo si tudi želijo, da bi bili še naprej zdravi.

Intervju 9

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od učiteljice.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker je zabavno pomagati starim ljudem v domu.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Zelo je pomembna.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Pomembno je, da razveselimo stare ljudi in jim pomagamo.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Zelo so veseli, da obiskujem stare ljudi v domu. Spodbujajo me. Starši pravijo, da je lepo, da sodelujem, in da naj sodelujem še naprej.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Eni osebi je bilo težko, ko je morala v dom, ker je tako zapustila tudi svoje vnuke.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Pomagamo jim na različne načine: peljem jih z vozičkom, se pogovarjam z njimi in jim polepšam dan.

8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ličkanje koruze in peka potice. Veliko mi tudi pomeni, da so stari ljudje veseli in se pogovarjajo z nami.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko smo skupaj izdelali sadno kupo in barvali »velikonočne jajčke«.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi jim še večkrat pomagali in jih razveselili tako, da bi imeli nasmešek na obrazu.

Intervju 10

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Povabila me je učiteljica. Povabila sem se zelo razveselila.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker je zabavno in želim pomagati starim ljudem v domu. Stari ljudje potrebujejo našo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo koristna, saj ljudje potrebujejo našo pomoč. Naučiš se novih in koristnih stvari.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo je pomembna, saj ljudje potrebujejo pomoč.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da naj še v prihodnje sodelujem v interesni dejavnosti in obiskujem dom. Zelo so veseli.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Starejša oseba mi je zaupala svojo zgodbo, kako je izgubila nogo. Povedala mi je tudi, kako je včasih bilo hudo, ko so v šolo hodili peš. Povedala mi je tudi, da je v domu večkrat žalostna, ker je osamljena.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v domu?
Da sem prijazna in se družimo na različne načine. Peljem jih na sprehod in se z njimi pogovarjam.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo obiskali stanovalce v njihovih sobah in jim podarili sliko o našem skupnem druženju. Bili so zelo veseli. To mi je ostalo v zelo lepem spominu. Zanimivo je tudi bilo, ko smo skupaj barvali risbe in se pogovarjali.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko smo jih peljali z vozičkom na sprehod. Zanimivo je tudi bilo, ko smo izdelovali sadno kupo.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Želijo si domov k svoji družini. Nekateri si želijo tudi sostanovalko. Zelo si želijo, da bi pogosteje videli svoje vnuke.

Intervju 11

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od učiteljice.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker je zabavno delati družbo starim ljudem in ker rada pomagam.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Se zelo rada družim s starejšimi ljudmi, saj potrebujejo našo družbo. Je zelo zanimiva in koristna.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo pomembna.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Moji starši so zelo veseli, kajti tudi oni so enakega mnenja, kot sem jaz.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalci v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Različne zgodbe, ki so jih povedali o svojem otroštvu. Povedala mi je tudi, da je mojega obiska zelo vesela.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da sem prijazen in se pogovarjam s stanovalci v domu. Jih peljem z vozičkom in se pogovarjam z njimi.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
V domu obiščem tudi svojo »prababico« in se pogovarjava. Ko so barvali risbe.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko smo jih peljali na sprehod in ko smo se igrali družabne igre. Zelo sem tudi vesela, kadar so me veseli tudi stanovalci. Velikokrat so tudi zgovorni. Nekateri pa zelo malo govorijo.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Vsak dan si želijo, da bi videli svojo družino. Želijo se družbe, da bi se lahko pogovarjali. Želijo si, da bi jih večkrat obiskali njihovi sorodniki.

Intervju 12

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Za to dejavnost sem slišala od svojega sošolca, ki mu je bila zelo všeč.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker želim pomagati starim ljudem. Za to dejavnost sem se odločila, ker poznam veliko ljudi, ki so v domu.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo zabavna. Je zanimiva, ker veliko izveš tudi o starih običajih.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Je zelo pomembna.

5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da se je naj še naprej udeležujem.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Gospa iz doma se mi je zahvalila, ker sem jo peljala z invalidskim vozičkom. Tega sem bila zelo vesela.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Tako da se pogovarjam in jih peljem tudi z vozičkom na sprehod.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Obiskala sem eno gospo v sobi, ko je bila zelo bolna. S pogovorom sem jo razveselila.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko smo delali sadno kupo. Tudi ostale delavnice so bile zelo »fajne«.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi jih še pogosteje obiskali otroci iz šole in da bi jih pogosteje obiskali tudi njihovi vnuki ter ji poklicali po telefonu.

Intervju 13

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Slišala sem od prijateljev in od svoje starejše sestre.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker se je zabavno družiti s starimi ljudmi in ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Pomembno je, da pomagamo ljudem, ki potrebujejo pomoč.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo je pomembna.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Mama mi je rekla, da če me to veseli, je prav, da sem vključena v dejavnost, in naj še naprej pomagam starim ljudem.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko mi je gospa povedala, da je mojega obiska zelo vesela. Bila je žalostna, ko sva se pogovarjali, pa je postala vesela.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Tako da jih peljem z vozičkom in jim pomagam ter se pogovarjam z njimi.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ena gospa mi je dala bombone. Ko smo se pogovarjali o tem, kako so živeli včasih na kmetiji in so veliko delali.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Ko smo skupaj izdelovali pustne maske ter risali.

10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Želijo si iti domov na obisk. Nekateri bi se tudi radi vrnili domov k svoji družini. Želijo si tudi, da bi jih otroci v domu večkrat obiskali.

Intervju 14

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Povabila me je učiteljica.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker se je zabavno družiti s starejšimi ljudmi in ker rad pomagam ljudem, ki potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Da je pomembna. Obiščemo ljudi v domu, ko potrebujejo našo pomoč. Izveš zanimive stvari iz preteklosti, o tem, kako so kakšno delo opravljali takrat.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Seveda.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da je prav, da se potrudim in obiskujem stare ljudi. Tega so zelo veseli.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Presenetil me je en gospod, ker ni mogel govoriti. Najprej nisem vedel, kaj se mu je zgodilo. Peljal sem ga z vozičkom po sprehajalni stezi. Opazil sem, da mu je to zelo všeč.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Se pogovarjam, sodelujem v delavnicah in peljem stare ljudi z vozičkom na sprehod.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko sem jih peljal z vozičkom na sprehod.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Pogovori in ličkanje koruze.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Želijo iti domov. Želijo si družbe in pogovorov. Želijo si tudi, da bi jih njihovi vnuki poklicali po telefonu.

Intervju 15

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od učiteljice, ki je predstavila interesno dejavnost pri pouku.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker poznam veliko ljudi, ki so v domu.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Je zelo zanimiva. Všeč mi je, saj se tako veliko naučim in izvem kaj novega. Menim, da je interesna dejavnost nujno potrebna, ker tako osrečimo starejše in jim pomagamo pri izdelovanju in ustvarjanju.

4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Da, saj se učimo, kako pomagati starejšim.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Zelo so veseli, da želim pomagati starejšim ljudem.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko mi je gospa razlagala, kako so včasih živeli. Pokazala mi je en izdelek iz volne, ki ga je sama naredila. Povedala mi je, da ji je umrl mož. Sedaj večkrat močno pogreša svojo družino.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Z vozičkom jih peljem na sprehod. Pomagam jim tudi vstati iz postelje.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo barvali »velikonočna jajčka« in ko smo se igrali družabne igre.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Pogovori. Všeč mi je, če so stari ljudje zgovorni.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Mislim, da si želijo iti domov k svoji družini, pa da bi jih čim večkrat poklicali njihovi svojci po telefonu.

Intervju 16

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od starejše sestre, ki je obiskovala dom.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Da z obiskom in pogovorom polepšam življenje ljudem v domu. Bolni potrebujejo pomoč, zato si želim, da bi se še pogosteje udeleževali srečanj v domu.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo zanimiva. Izveš veliko zanimivih stvari iz njihove preteklosti.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Da.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Zelo jim je všeč, da obiskujem dom.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko mi je en starejši gospod pripovedoval, kako so včasih ličkali koruzo. Pvedal mi je tudi, kaj so jedli in pili ter da so plesali.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da smo se skupaj sprehajali po njihovem parku.

8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko sem eno gospo peljala z vozičkom in je pripovedovala, kako so živeli včasih.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v domu najbolj všeč?
Ker so zelo zgovorni in smešni.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi bili spet s svojo družino (z vnuki), pa da bi si njihovi otroci vzeli več časa in bi jih v domu pogosteje obiskali.

Intervju 17

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od moje sestre, ko je obiskovala dom v osnovni šoli.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker se mi zdi zabavno pogovarjati se s starimi ljudmi in ker so tudi oni veseli našega obiska.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Menim, da je potrebna, ker tako osrečimo starejše in jim pomagamo v delavnicah pri izdelovanju izdelkov. Je zelo zanimiva in koristna.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Seveda.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Moji starši so veseli, da obiskujem dom, ker tako izvem nekaj o tem, kako so starejši ljudje včasih delali. Zelo so veseli, da obiskujem stare ljudi.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ena gospa mi je povedala, kako pridno so delali, ko so bili še otroci (na njivah, v hlevu, po hiši ...), in da včasih niso mogli v šolo, ker je bilo veliko dela na kmetiji.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Z njimi se pogovarjam in jih poslušam. Pomagam tudi v delavnicah izdelovati različne zanimive stvari.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Najbolj mi je ostalo v spominu, ko sem z vozičkom peljala starejšo gospo in mi je pripovedovala o življenju nekoč.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Da se radi pogovarjajo in so zgovorni.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Mislim, da se želijo družiti in se pogovarjati s prijatelji, peti, izdelovati različne stvari v delavnicah. Želijo se zabavati.

Intervju 18

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od moje sestre, ki je obiskovala dom v osnovni šoli.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Ker starejši potrebujejo pomoč. To me veseli.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Naučiš se novih in koristnih stvari. Menim, da je interesna dejavnost zanimiva, saj v delavnicah izdeluješ tudi različne stvari, na primer adventne venčke.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Vsekakor.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da naj se še naprej udeležujem interesne dejavnosti. Stari ljudje potrebujejo pomoč, saj ne pride veliko ljudi na obiske v dom. Mama pravi, da je ponosna name.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalci v domu, ti je ostal najbolj v spominu?
Da so morali veliko delati, ko so bili še mladi. Gospa mi je povedala, da me je zelo vesela, da sem prišla na obisk.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Sprehodi po parku z invalidskim vozičkom.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo ličkali koruzo ter pekli kekse in potico.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Všeč mi je bilo, da smo v delavnicah izdelovali različne izdelke. Posebej všeč mi je bilo, ko smo pekli potico.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Želijo si iti domov k svoji družini.

Intervju 19

1. Od koga si slišala za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Od svoje sestre, ki jo je obiskovala.
2. Zakaj si se odločila za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Stanovalci v domu potrebujejo pomoč, da niso sami. Z njimi se je zabavno družiti. Starejši potrebujejo družbo.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Stari ljudje so potrebni pomoči. Je zanimiva in koristna.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Zelo pomembna.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?

Moji starši so zelo veseli, kajti tudi oni so enakega mnenja, kot sem jaz.

6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ličkanje koruze – takrat smo tudi plesali. Praznovanje 70. rojstnega dne v domu. Pa da naj še večkrat pridemo k njim na obisk. Gospa mi je povedala, da ji je hudo, ker ima malo obiskov.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da se čim več pogovarjamo – tako jim polepšamo dan.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživela skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Bila sem na obisku pri eni gospe, ki je bila zelo bolna. Ni ji bilo prijetno, a potem sva jo s sošolko razveselili. Zelo všeč mi je bilo tudi ličkanje koruze.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
Zelo všeč mi je, kadar pridem v dom in so stari ljudje prijazni. Zelo vesela sem, če se lahko sproščeno pogovarjamo.
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi šli domov, pa da bi v dom pogosteje prišli otroci in njihovi vnuki.

Intervju 20

1. Od koga si slišal za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
V šoli od svojih sošolcev.
2. Zakaj si se odločil za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
Želim jim polepšati dneve v domu. Zabavno se je družiti s starimi ljudmi v domu, saj izveš veliko novih stvari. Pa ker starejši potrebujejo pomoč.
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo zanimiva. Všeč mi je, saj se tako veliko naučim, kako pomagati drugim.
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
Več učencev bi lahko obiskovalo interesno dejavnost.
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
Da je to dobro zame, da naj nadaljujem, saj igranje harmonike zelo razveseljuje stanovalce v domu. Mama je zelo vesela, da pomagam starim ljudem.
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalec v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Kako je bilo včasih, ko je bilo veliko snega in so hodili peš v šolo. Pa da so morali veliko delati, ko so bili še otroci. Gospa mi je tudi zaupala, kako je bilo, ko je izgubila nogo.
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
Da jih sprehodim po parku z invalidskim vozičkom.
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
Ko smo jih peljali z invalidskim vozičkom. Všeč mi je tudi bilo, ko smo skupaj delali sadno kupo in lupili jabolka. Bil je zelo zabavno.
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?

Najbolj všeč mi je, če so stari ljudje zgovorni in se radi pogovarjajo. Zdijo se mi zelo zanimivi in prijazni.

10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?
Da bi imeli več obiskov in da bi lahko odšli domov.

Priloga C: Intervjuji s stanovalci

Intervju 1

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je lepo, da se družijo z nami. Je potrebno, da otroci pridejo v dom. Tudi zapojemo.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Ko sem se pogovarjala z otroki, sem se spomnila na svoja mlada leta. Otroci so preprosti. Otroci iz vaše šole me vedno objamejo in me vprašajo po mojem počutju. Vse mi je bilo zelo všeč.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Nad ničemer se ne pritožujem.
4. Kaj bi vi spremenili?
Naj vse ostane, kot je.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi še nadalje v dom prihajali vaši učenci.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Ličkanje koruze in sprehodi po parku.

Intervju 2

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je lepo, da sprejmejo stare ljudi in bolnike.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Vse mi je bilo zelo všeč.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Nad ničemer se ne pritožujem
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi bilo dovolj medicinskih sester.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Sodelovanje z različnimi društvi še nadalje.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Ličkanja koruze se vedno rada spominjam, pa tudi ko smo pripravili sadno kupo. Skupaj smo lupili jabolka. Ena deklica mi je pomagala.

Intervju 3

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Je prav, da vidijo, kako so nekateri ubogi in bolni.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Prireditve, ki jih otroci pripravijo v domu.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Nad ničemer se ne pritožujem.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi se bolj družili stanovalci med seboj.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi večkrat prišli muzikantje.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Barvanje velikonočnih jajčk, peka piškotov in potice. Vse je bilo zelo zanimivo. Vedno se rada udeležim.

Intervju 4

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Pri otrocih smo opazili, da jih zanimajo pogovori z nami. Naj le pridejo otroci v dom.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Ko me otroci objamejo.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Nad ničemer se ne pritožujem.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi pogosteje obiskovali sosednje domove.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi večkrat prišli muzikantje.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Igranje harmonike s strani učencev v domu.

Intervju 5

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Pri otrocih smo opazili, da jih zanimajo pogovori z nami.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Otroški smeh.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Nad ničemer se ne pritožujem.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi bilo dovolj medicinskih sester.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi še naprej imeli zajčke v domu.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Ko so mi učenci podarili fotografijo o našem sodelovanju in ko so me peljali na sprehod.

Intervju 6

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Pri otrocih smo opazili, da jih zanimajo pogovori z nami.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Ko me otroci objamejo.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Nad ničemer se ne pritožujem.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi bilo na razpolago več kadra.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Zgodovinski krožek še nadalje.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Da so me vprašali po mojem počutju.

Intervju 7

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je prav, da vidijo, kako so nekateri ubogi in bolni.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Prireditve, ki jih otroci pripravijo v domu in da bi tudi plesali tako, kot smo za staro leto.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Lepo poskrbijo zame.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi večkrat prišli muzikantje. Pa nastope različnih pevcev.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Gledanje zanimivih filmov tudi v prihodnje.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnoven šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Da skupaj pojemo.

Intervju 8

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je lepo, da se družijo z nami. Res je lepo, da bi le še naprej bilo tako.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč
Njihov nasmeh.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Lepo poskrbijo zame.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi bilo na razpolago dovolj kadra. Ni veliko kadra. Ne moremo si pomagati.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi se stanovalci bolj družili med seboj.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Ličkanje koruze.

Intervju 9

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Ta dejavnost je zelo v redu. Je lepo, da se družijo z nami.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Da so me obiskali v moji sobi.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Lepo poskrbijo zame. Moram povedati, da si želim le zdravja. Želim si tudi, da bi bila delovna terapevtka Iris še nadalje tako prijazna z nami.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi bilo na razpolago več kadra.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Zgodovinski krožek še nadalje. Pa tudi gledanje filmov še nadalje.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Učenci so prisluhnili in bili sočutni do nas. Otroci so korajžni in se znajo pogovarjati. Veliko mi pomeni, da lahko komu zaupam. Ena učenka mi je podarila fotografijo, ko smo se skupaj slikali.

Intervju 10

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je lepo, da se družijo z nami.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Otroci iz vaše šole me vedno objamejo in me vprašajo po počutju. Otroci so bili zelo sproščeni. Zelo lepo mi je bilo, ko so se pogovarjali z menoj ter se zanimali o mojem počutju v domu. Ko je vaš učenec igral na harmoniko, mi je kar srce poskočilo. Če je glasba v domu, mi čas zelo hitro mine. Ko izvem, da pridejo otroci, se vedno udeležim.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Vse je v redu. Lepo poskrbijo zame.

4. Kaj bi vi spremenili?

Da bi večkrat prišli muzikantje in da bi tudi plesali tako, kot smo za staro leto.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Plesanje v krogu ob kakšni prireditvi.

6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Ličkanje koruze mi je bilo posebej všeč. Najbolj všeč mi je tudi, da lahko otrokom povem kaj iz moje preteklosti, saj me vedno z zanimanjem poslušajo.

Intervju 11

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Otroci se zanimajo za nas, ko pridejo v dom. Zelo radi se pogovarjajo z nami. Je potrebno, da otroci pridejo v dom. Tudi zapojemo. Všeč mi je, če pridejo otroci iz osnovne šole. Otroci iz vrtca so zelo glasni in me to moti.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Prireditve, ki jih otroci pripravijo. Ko je en fant igral na harmoniko. Zelo sem srečna, če vidim, da otroci igrajo na inštrumente. Takrat je vse tako veselo. Takrat se počutim kot doma.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Lepo poskrbijo zame. Da bi mi le zdravje dobro služilo.

4. Kaj bi vi spremenili?

Da bi večkrat prišli muzikantje in bi tudi plesali.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Da bi otroci prišli tudi v sobe in se pogovarjali z nami.

6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Ko so me peljali na sprehod vaši učenci.

Intervju 12

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Prav je, da vidijo, kako so nekateri ljudje bolni.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Otroci so sproščeni in zelo odprti. Radi se pogovarjajo. Vprašali so me, kaj sem počel, ko sem bil še mlad.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Se ne pritožujem. Delovna terapevtka je zelo v redu.

4. Kaj bi vi spremenili?

Da bi pogosteje obiskovali sosednje domove. V domu je veliko aktivnosti, ki me razvedrijo. Vseh pa se ne udeležujem. Udeležim se, če je to »fajn« za mene.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Sodelovanje z različnimi društvi še nadalje. Želim si pogostejšega srečevanja s stanovalci iz drugih domov. Zelo rad se tega udeležim. Počutim se zelo aktivnega in se rad družim z ljudmi, ki še lahko hodijo. To mi daje posebno moč in veselje. Tega si zelo želim.

6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Ličkanje koruze mi je ostalo najbolj v spominu. Lani sem dobil kar nekaj žuljev, pa sem kljub temu ličkal. Zelo mi je všeč, ker sem enkrat tudi plesal z vašo učenko. Učenci so me tudi fotografirali, ko sem plesal.

Intervju 13

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Je lepo, da se otroci družijo z nami. Vesela sem voditeljice, ki pripelje otroke v dom. Vsi učenci so zelo lepo pripravljene za pogovore z nami. Tako pozorni so do nas. Tudi voditeljica je vesela.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Zelo so prijazni in sproščeni. Ko sem jih gledala, sem se spominjala na svojo mladost. Otroke so zanimale tudi podrobnosti, to mi je bilo najbolj všeč.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Jaz sem z vsem zadovoljna.

4. Kaj bi vi spremenili?

Da bi bilo na razpolago več kadra, pa da bi v dom večkrat prihajali pevci in muzikantje, da bi plesali v krogu.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Da bi še naprej imeli zajčke.

6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Ko smo skupaj ličkali koruzo in pekli kekse in potico. Tudi luščenje fižola mi je bilo všeč. Zelo všeč mi je tudi bilo, ko so me učenci pozdravili in mi dali roko. Tega si še želim. Otroci znajo spoštovati ljudi.

Intervju 14

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Zelo je lepo, da otroci prihajajo v dom in se družijo z nami.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Vse mi je zelo všeč.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Lepo skrbijo zame. Da bi mi le zdravje še naprej služilo.
4. Kaj bi vi spremenili?
Naj vse ostane, kot je.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi še nadalje v dom prihajali vaši učenci.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
V spominu mi je ostalo, ko sem učencem pokazala, kako se razvleče testo pri pripravi potice. Vsi so me poslušali. Še vedno znam pripraviti testo. Potem smo se vsi slikali. Delovna terapevtka je obesila sliko na oglasno desko.

Intervju 15

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je lepo, da se družijo z nami ter nas pridejo obiskat.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Srečanje z učenci me razveseli. Veliko mi pomeni otroški smeh. Pogovori z učenci in njihov smeh mi dajejo energijo in voljo do življenja. Vedno, ko vidim otroke, se spomnim na svoje vnuke. Ko me otroci objamejo.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Lepo skrbijo zame.
4. Kaj bi vi spremenili?
Da bi večkrat v dom prišli muzikantje.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi še naprej v dom prihajali vaši učenci. Delovna terapevtka mi je prinesla fotografijo in mi jo prilepila na steno. Tega ne bom nikoli pozabil. Da bi še večkrat bilo tako.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Včasih se delavnic ne udeležim, ker sem slabega zdravja. Adventni venček mi je pomagala izdelati ena prijazna učenka, saj sam ne bi več imel volje, pa tudi ne bi znal. Podala mi je okraske za venček ter sva jih skupaj pritrdila. Tega se bom vedno spominjal.

Intervju 16

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Zelo je lepo, da otroci pridejo v dom in se družijo z nami.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Ko me otroci objamejo. Velikokrat se počutim slabega zdravja. Ko me otroci objamejo, postanem zelo vesela. Tudi voditeljica je zelo vesela, prijazna in se zanima, kako učenci sodelujejo v domu.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Lepo skrbijo zame. Nimam pritožb. Osebje je zelo prijazno. Tudi delovna terapevtka je zelo prijazna.
4. Kaj bi vi spremenili?
Vse je v redu.
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
Da bi večkrat prišli muzikantje. Pa da bi še večkrat v dom prišli otroci.
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
Da skupaj pojemo. Najbolj všeč mi je, da lahko otrokom povem kaj iz preteklosti, saj me vedno z zanimanjem poslušajo.

Intervju 17

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Zelo mi je všeč. Otroci pogledajo na stare ljudi, kako živijo v domu. Zelo so veseli in sproščeni.
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
Ko sem se pogovarjala z otroki, sem se spomnila na svoja mlada leta.
3. Kaj vam ni bilo všeč?
Jaz sem z vsem zadovoljna.
4. Kaj bi vi spremenili? Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
/
5. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?
En učenec me je peljal na sprehod. Videla sem, da si je tudi on želel, da me pelje z vozičkom. Učenci so nam pripravljani vedno pomagati. Zelo radi so se pogovarjali z nami. Otroci so korajžni in se znajo pogovarjati.

Intervju 18

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
Je zelo prav, da otroci prihajajo v dom.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Otroški smeh in pogovori z njimi mi dajejo voljo do življenja. Pa kako veseli so otroci. Ko izvem, da pridejo, jih tisti dan cel dan čakam. Otroški smeh in prijaznost mi dajeta energijo in voljo do življenja.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Jaz sem z vsem zadovoljna. Se ne pritožujem.

4. Kaj bi vi spremenili?

V domu je veliko aktivnosti, ki me razvedrijo.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili? Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Učenka, ki je sedela poleg mene, mi je pomagala pobarvati pustno masko, ker sama težko barvam. Vprašala me je, katero barvo bi izbrala, nato je pobarvala masko. Na koncu smo si maske naredili in se slikali. Fizioterapevka je sliko prinesla v mojo sobo. Tega sem najbolj vesela. Vesela sem bila, da se je učenka tako sproščeno pogovarjala, vprašala me je tudi, kako smo živeli v preteklosti. To mi je veliko pomenilo. Veliko sem ji zaupala.

Intervju 19

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Je prav, da je. Da otroci vidijo bolne ljudi.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Otroci so bili zelo prijazni. Otroci so me tudi objeli. Enkrat smo tudi peli. To mi je bilo zelo všeč.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Lepo skrbijo zame. Da bi mi le zdravje služilo.

4. Kaj bi vi spremenili?

Da bi bilo dovolj medicinskih sester in da bi večkrat prišli muzikantje.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Da bi otroci večkrat prišli v dom. Pa da bi v domu še naprej imeli zajčke. Celo leto sem nosila regrat zajčkom.

6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Ko so me učenci lepo pozdravili in me vprašali po počutju. Otroci me velikokrat presenetijo. Ena učenka me je pred kratkim peljala z vozičkom po sprehajalni stezi. Ob tem se spomnim tudi na svoje sinove in vnuke.

Intervju 20

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?

Lepo je, da dom obišejo tudi otroci. Otrok se pa vedno zelo razveselim.

2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?

Otroški smeh je nekaj posebnega. Otrok se vedno razveselim. Otroci so tudi radovedni, to mi je zelo všeč. Ni jih strah in se radi pogovarjajo. Otroci so lepo vzgojeni.

3. Kaj vam ni bilo všeč?

Vse je v redu. Se ne pritožujem.

4. Kaj bi vi spremenili?

Da bi se stanovalci bolj družili med seboj. Pa da bi bilo dovolj medicinskih sester.

5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?

Nastope različnih pevcev. Pa da bi otroci večkrat prišli v dom ter da bi še naprej imeli v domu zajčke in tudi hrčka. Vedno sem prinesla del svojega jabolka hrčku.

6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?

Igranje harmonike v domu, ko je igral en učenec. Zelo všeč mi je bilo ličkanje koruze, barvanje velikonočnih jajčk, peka potice in piškotov. Zelo mi je všeč, da so me učenci objeli in me tudi vprašali po počutju. Kadar vidim v domu otroke, postanem vedno dobre volje. V jeseni so prišli v dom ter nas peljali z vozičkom po sprehajalni stezi. Ta dan mi je ostal v zelo lepem spominu. Vedno bi moralo biti tako.

Priloga D: Vprašalnik za učence

1. Od koga si slišal/-a za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
2. Zakaj si se odločil/-a za interesno dejavnost Razveselimo starejše?
3. Kaj meniš o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
4. Ali se ti zdi interesna dejavnost Razveselimo starejše pomembna?
5. Kaj menijo o tem, da obiskuješ Dom Hmelina, tvoji starši?
6. Kateri dogodek, ki ti ga je zaupal stanovalac v Domu Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
7. Na katere načine pomagaš starejšim ljudem v Domu Hmelina?
8. Kateri dogodek, ki si ga preživel/-a skupaj s stanovalci Doma Hmelina, ti je ostal najbolj v spominu?
9. Kaj ti je bilo pri druženju s starimi ljudmi v Domu Hmelina najbolj všeč?
10. Kaj si po tvojem mnenju stari ljudje v Domu Hmelina želijo oziroma kakšne želje imajo?

Priloga E: Vprašalnik za stanovalce

1. Kaj menite o interesni dejavnosti Razveselimo starejše?
2. Kaj vam je bilo pri druženju z učenci najbolj všeč?
3. Kaj vam ni bilo všeč?
4. Kaj bi spremenili?
5. Katerih dejavnosti si še v Domu Hmelina želite in bi jih vključili?
6. Kateri dogodek, ki ste ga preživeli skupaj z učenci Osnovne šole Muta, vam je ostal najbolj v spominu?